

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการฟังภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กลยุทธ์การเรียนการสอนตามแนวคิดของฮอสทิสสันและทอมกินส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฟัง
 - 1.1 ความหมายของการฟัง
 - 1.2 ความสำคัญของการฟัง
 - 1.3 ประเภทของการฟัง
 - 1.4 ระดับของการฟัง
 - 1.5 การฟังเพื่อความเข้าใจ
 - 1.6 กลยุทธ์การฟัง
 - 1.7 ลักษณะของการฟังที่มีประสิทธิภาพ
 - 1.8 การวัดและประเมินผลการฟัง
2. โปรแกรมการสอน
 - 2.1 การพัฒนาโปรแกรมการสอน
 - 2.2 ตัวอย่างโปรแกรมการสอน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการฟังภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การฟัง

ความหมายของการฟัง

สุวรรณี อุดมผล และฉัตรภา บุณนาค (2516) ได้กล่าวถึงความหมายของการฟังว่า การฟังมิได้มีความหมายเพียงการได้ยินเท่านั้น แต่หมายถึงการได้ยินอย่างรู้เรื่อง และเข้าใจความหมายของเสียงที่ได้ยินตรงตามจุดประสงค์ของผู้เปล่งเสียงนั้น ในขั้นสูงขึ้นไป การฟังยังหมายรวมถึงการรู้จักใช้วิจารณ์พิจารณาพิจารณาว่าสิ่งที่ได้ยินนั้น ควรเชื่อหรือไม่ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ ได้อย่างไร และเพียงใด

กิตติยวดี บุญเชื้อ (2520) ได้อธิบายความหมายของการฟังว่า การฟัง มีความหมายแตกต่างไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากกระทบหูเองโดยไม่ตั้งใจ คนหลายคนจึงได้ยินโดยที่ไม่ได้ฟัง ส่วนการฟังนั้นหมายถึงการใช้สมาธิและความตั้งใจ ที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน

บันลือ พุกกะวัน (2530) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง การได้ยินโดยมีความตั้งใจจะรับและเกิดความเข้าใจตามเจตนาที่อีกฝ่ายหนึ่งสื่อมา ส่วนการได้ยินนั้นหาได้มีความตั้งใจ หรือสนใจเป็นทุนไม่ เช่น เพื่อนพูด " เมื่อกี้ได้ยินเสียงปืนดัง " ความหมายของการฟัง จะลึกซึ้งกว่ามาก ดังนั้นเมื่อเราต้องการจะให้ใครฟังเราพูด เราจึงต้องทำให้ หรือมีวิธีการ ที่จะทำให้เขาสนใจ ตั้งใจที่จะฟัง หากปราศจากความตั้งใจหรือสนใจแล้วก็คงเป็นอาการ ได้ยินเท่านั้น การได้ยินไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดความเข้าใจก็ได้

เนาวรัตน์ พงษ์เกษมพรวุฑ (2531) กล่าวถึงการฟังว่า การฟังกับการได้ยินมีความหมายแตกต่างกันคือ การได้ยินเป็นการฟังที่ไม่ตั้งใจ ไม่มีจุดประสงค์ของการฟังส่วนการฟังเป็นกระบวนการที่มีความหมาย ที่ผู้ฟังมีความตั้งใจ มีจุดประสงค์ของการฟังที่แน่นอน มีการคัดเลือกข่าวสารที่จะรับรู้ ให้ความหมายกับข่าวสารนั้นๆ และจดจำไว้ในส่วนของความจำเพื่อรอโอกาสใช้ต่อไป

ลี และรูบิน (Lee and Rubin, 1979) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กเรียนรู้ที่จะพูดภาษาจากที่เขาได้ยิน การฟัง คือทักษะพื้นฐานแรกในการเรียนรู้ แต่การได้ยินกับการฟังไม่ใช่อันเดียวกัน การได้ยิน คือ กระบวนการทางสรีรศาสตร์ ที่ขึ้นอยู่กับหน้าที่ของหู แต่ การฟัง คือ กระบวนการภายในที่ขึ้นอยู่กับความใส่ใจในสิ่งที่ได้ยิน

ลันสตัน (Lundsteen, 1979 อ้างถึงใน Hoskisson and Tompkins, 1987) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนมาก เป็นกระบวนการที่นำภาษาพูด มาแปลงเป็นความหมาย การฟังมีความหมายมากกว่าการได้ยิน และการได้ยินก็เป็นส่วนประกอบ เพียงหนึ่งอย่างเท่านั้นของกระบวนการการฟัง

เพ็ตตี และเจนเซน (Petty and Jensen, 1980) ได้ให้ความหมายของการฟังว่า การฟัง หมายถึง กระบวนการของการรับส่วนประกอบต่างๆของเสียง และการจำส่วนประกอบต่างๆ เป็นลำดับขึ้นอย่างมีความหมาย

สติวิก และนอร์ทเบิร์ก (Stewig and Nordberg, 1995) ได้กล่าวถึงการฟังกับการได้ยิน ไว้ว่า การได้ยินหมายถึง การรับคลื่นเสียงผ่านหู และเป็นขั้นแรกของการฟัง ส่วนการฟัง เป็นการบูรณาการระหว่างการได้ยินกับความรู้อารมณ์ และจิตพิสัย เพื่อที่จะรับ เข้าใจ และตอบสนอง ต่อสารนั้นๆ

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การฟังไม่ใช่เพียงการได้ยิน แต่การฟัง จะต้องประกอบด้วยความตั้งใจ การใช้ความคิด การใช้สติปัญญา เพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่ได้อิน นอกจากนั้น ยังต้องสามารถนำสิ่งที่ได้อินได้ฟังไปใช้ให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

ความสำคัญของการฟัง

มนุษย์รู้จักสื่อสารด้วยการฟังมาตั้งแต่เริ่มรับรู้สิ่งแวดลอมต่างๆ ดังนั้น ถือได้ว่า การฟัง เป็นทักษะการสื่อสารขั้นต้นที่มนุษย์รู้จักใช้ก่อนการใช้ทักษะทางการพูด อ่าน และเขียน นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการฟังไว้ ดังนี้

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรวรย์ (2523) กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ ทักษะการฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญมากที่สุดทักษะหนึ่ง ทั้งนี้เพราะได้มีความเจริญทางเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนต้องใช้ทักษะการฟังเป็นอันมาก

สนิท ตั้งทวี (2529) กล่าวถึงความสำคัญของการฟังว่าเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญมากต่อการติดต่อสื่อสารดังนี้

1. การฟังเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่น ฟังเสียงพูดของบุคคลโดยตรงและมีบ่อยครั้งที่เราได้ประโยชน์จากการฟังโดยอาศัยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
2. การฟังเป็นส่วนสำคัญของการคิดและการพูด ผู้ที่มีความสามารถในการฟัง ย่อมช่วยให้การคิดและการพูดมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ดังปรากฏในแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 2

การฟังเป็นส่วนสำคัญของการคิดและการพูด:

3. การฟังช่วยชักนำให้เกิดความคิดที่ดี การฟังคนอื่นพูด ไม่ว่าจะเป็นการฟังจากบุคคลโดยตรง หรือฟังผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ผลจากการฟังนอกจากจะได้รับความรู้แล้ว บางครั้งยังช่วยให้เกิดสติปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปในทางที่แปลกใหม่ หรืออาจเป็นความคิดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

4. การฟังเป็นกระบวนการรับสารที่เราใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจการเรียนภาษาของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง มีตัวเลขที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียน ใช้เวลาในการฟัง 48 เปอร์เซ็นต์ การพูด 23 เปอร์เซ็นต์ การอ่าน 16 เปอร์เซ็นต์ การเขียน 13 เปอร์เซ็นต์ จากตัวเลขนี้แสดงให้เห็นว่า การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุด

5. การฟังช่วยเพิ่มความรู้และให้ได้รับความบันเทิง เราจะสังเกตเห็นว่าใน วันหนึ่งๆ เราได้รับความรู้และความบันเทิงจากการฟังอยู่มากน้อย เช่น ฟังบทหรือกรองที่มีความไพเราะ

ฟังการเล่าเรื่องและเหตุการณ์ต่างๆ ตลอดจนการฟังเรื่องราวต่าง ๆ จาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจจะมาในรูปของ บทละคร ภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น

มะออบ โปษะภฤชณะ (2532) กล่าวถึงความสำคัญของการฟังว่า การฟังที่ดีย่อมทำให้ผู้ฟังเกิดสติปัญญา ปัญญาย่อมเป็นแสงสว่างส่องทางชีวิต เพราะการฟังเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญญา เกิดความรอบรู้เฉลี่ยฉลาด ในสมัยโบราณเมื่อยังไม่มีการพิมพ์หนังสือ การฟังเป็นจุดเริ่มต้นที่จะก่อให้เกิดปัญญา “หัวใจนักปราชญ์” ข้อแรกก็คือการฟัง แต่การฟังจะปฏิบัติเช่นไรนั้นก็ย่อมมีวิธีการ ผู้ที่หมั่นสดับตรับฟังเรื่องราวต่างๆจะเป็นผู้รอบรู้ สามารถนำสิ่งที่ได้ฟังไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านความรู้ การตัดสินใจและความคิดวิริเม

พันธุทิพา หลาบเลิศบุญ และคณะ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังมีความสำคัญมาก ทั้งในด้านการศึกษา และการดำรงชีวิต สภาพสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของเรา ในปัจจุบันนี้ เราต้องรู้จักเลือกและรับฟังแต่สิ่งที่มีประโยชน์ หาเหตุผลให้ตนเองได้ว่า เรื่องที่ได้ฟังนั้นดีหรือไม่อย่างไร การฟังเรื่องราวต่างๆ เช่น ฟังจากวิทยุ ฟังการประชุม การได้วาที การอภิปราย การบรรยาย การปาฐกถา การโฆษณา ฯลฯ ถ้าผู้ฟังมีทักษะในการฟังที่ดีก็จะได้รับประโยชน์จากการฟังอย่างแท้จริง

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535) กล่าวว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญที่สุด เพราะในชีวิตประจำวัน คนเราใช้ทักษะการฟังมากกว่าการพูด อ่าน หรือเขียน นอกจากนั้นทักษะในการฟังยังเป็นพื้นฐานในการเรียนพูด อ่าน และเขียนอีกด้วย การฟังที่ดีนั้น ผู้ฟังจะได้ประโยชน์มากที่สุด แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าฟังไม่เป็น ประโยชน์ที่ได้ก็กลับสูญหายได้

ดอร์สัน และคณะ (Dawson and other, 1965 อ้างถึงใน Stewing and Nordberg, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังเป็นทักษะที่สำคัญ และเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ การเป็นผู้ฟังที่ดีจะส่งผลให้เกิดความคิดใหม่ ๆ มากกว่าผู้ฟังที่ไม่มีประสิทธิภาพ เพราะเขาจะมีความสามารถทั้งในการเรียน การงาน หรือ ในอาชีพและเขายังสามารถเก็บเกี่ยวความสุขจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเขาได้

โดนอกฮิว (Donoghue, 1971) กล่าวว่า การฟังไม่ได้เป็นแค่ทักษะแรกทางภาษาเท่านั้น แต่มันเป็นพื้นฐานที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในทักษะทางภาษาอื่นๆ ความก้าวหน้าในการอ่าน

การพูดและการเขียน เป็นผลพวงโดยตรงจากความสามารถในการฟัง ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ การฟังจะถูกใช้ในปริมาณที่มาก และสำคัญมากที่สุด ในวันหนึ่งๆ ผู้ใหญ่ใช้เวลาครึ่งหนึ่งในการฟัง ส่วนนักเรียนใช้เวลามากกว่าครึ่งเพื่อทำกิจกรรมต่างๆในห้องเรียน

ไทเอ็ด และไทเอ็ด (Tiedt and Tiedt,1978) กล่าวว่า เด็กเริ่มต้นการเรียนรู้ภาษาผ่านการฟัง และพวกเขาก็จะเรียนรู้ภาษาต่อไปผ่านการฟัง ทักษะภาษาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาทั้งหมดและใช้ตลอดชีวิต คือ การฟัง

ดีไวน์ (Devine ,1982 อ้างถึงใน Hoskisson and Tompkins,1987) ได้กล่าวถึงการฟังไว้ว่า การฟัง คือสิ่งที่ใช้มากที่สุดและเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้ศิลปภาษา นักวิจัยหลายคน ได้พบว่า เด็กและผู้ใหญ่ได้ใช้เวลาในการฟังมากกว่าการอ่าน การเขียน หรือการพูด ดังแผนภูมิต่อไปนี้ ที่แสดงถึงสัดส่วนของเวลาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของแต่ละทักษะ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้เวลา ในการฟังประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ โลแบน (Loban นักวิจัยทางด้านภาษา) ได้เปรียบเทียบรูปแบบของทักษะทั้ง 4 ไว้ว่า We listen a book a day, we speak a book a week, we read a book a month, and we write a book a year

แผนภูมิที่ 3

สัดส่วนของเวลาที่ใช้ในการสื่อสารของแต่ละทักษะ

(จาก แรนกิน (Rankin,1926); วิลท์ (Wilt,1950); เวอเนอร์ (Werner,1975) อ้างถึงใน Hoskisson and Tompkins,1987)

ในกระบวนการทางภาษา ทักษะทั้ง 4 อย่าง ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน การฟัง คือ สิ่งที่นักเรียนใช้มากที่สุด ในการเรียนระดับต้นๆ ที่การอ่านยังไม่เข้ามามีอิทธิพลมากนักการสื่อสาร ระหว่างกันก็จะมาจากการพูด ส่วนในระดับสูง ที่มีการพิมพ์เข้ามาช่วยในการสื่อสาร แต่การพูด และการฟัง ก็ยังมีความสำคัญ ทุกคนมีความเห็นว่าการฟังมีความสำคัญมากที่สุด (Temple and Gillet, 1984)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การฟัง เป็นทักษะแรกที่มีมนุษย์รู้จักและใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน และยังเป็นพื้นฐานในการเรียนทักษะอื่น เพราะในแต่ละวัน เราใช้การฟังในการเรียนรู้ภาษาและติดต่อสื่อสาร ถ้าเรารู้จักที่จะฟังหรือฟังเป็น ก็จะทำให้การเรียนรู้ทักษะอื่น ดีไปด้วย

ประเภทของการฟัง

วรรณพร ภิมยรัตน์ (2522 อ้างถึงใน สุจิตรา ศรีนวล, 2526) กล่าวว่า การฟังมี 4 ประเภท คือ

1. การฟังอย่างตั้งใจ (Attentive Listening)
2. การฟังแบบชื่นชม (Appreciative Listening)
3. การฟังแบบวิเคราะห์ (Analytical Listening)
4. การฟังในขณะที่ทำกิจกรรมอื่น (Marginal Listening)

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2522 อ้างถึงใน ศิริกุล ปิยานุกุล 2536) แบ่งประเภทของการฟังตาม จุดมุ่งหมายออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ฟังเพื่อความรอบรู้ เป็นการฟังที่ผู้ฟังตั้งใจฟังเรื่องราวอย่างเข้าใจ
2. ฟังเพื่อซาบซึ้งในคุณค่า เป็นการฟังที่เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด
3. ฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นการฟังที่ผู้ฟังต้องพิจารณาจุดมุ่งหมาย ความคิด เห็นของผู้พูด เหตุผล การลำดับเรื่องราว การใช้สำนวนโวหาร

สนธิ ตั้งทวี (2529) จำแนกประเภทของการฟัง โดยพิจารณาจากสถานการณ์ หรือแหล่งที่มาของการสื่อสาร ได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ฟังโดยผู้ฟังมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร การฟังประเภทนี้ เป็นกระบวนการ สื่อสารที่แยกบทบาทของผู้รับสารได้ยาก ซึ่งยังแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 การฟังการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารลักษณะนี้ เป็นการสื่อสารขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และเป็นปกติในการดำรงชีวิต เช่น การหักท่าย การสนทนา การปรึกษาหารือ การพูดโทรศัพท์ เป็นต้น

1.2 การฟังการสื่อสารภายในกลุ่ม การสื่อสารลักษณะนี้เป็นการสื่อสาร ที่มีการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เช่น การอภิปรายกลุ่ม การประชุมปรึกษาหารือ เป็นต้น

2. ฟังโดยผู้ฟังไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร การสื่อสารของมนุษย์ ไม่ได้จำกัดเฉพาะการสื่อสารระหว่างบุคคล และภายในกลุ่มเท่านั้น มนุษย์จำเป็นต้องสื่อสารกับบุคคล ในที่สาธารณะ กระบวนการสื่อสารในลักษณะเช่นนี้ คือ การพูดในที่ชุมชน ได้แก่ การแสดงปาฐกถา การโฆษณาหาเสียง การพูดในโอกาสต่างๆของสังคม เช่น การกล่าวอวยพร การกล่าวสดุดี การให้โอวาท เป็นต้น

3. ฟังโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การฟังผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ การฟังจากวิทยุ กระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง ซึ่งการฟังแบบนี้ จัดว่าเป็นการฟังที่ผู้ฟังไม่มีส่วนร่วมโดยตรง ในกระบวนการสื่อสารอีกชนิดหนึ่ง สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อมวลชน ที่เข้าถึงผู้ฟังทุกระดับชั้น ซึ่งผู้ฟังเหล่านั้นอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน

พันธุทิพา นลาบเลิศบุญ และคณะ (2535) ได้แบ่งประเภทของการฟัง ตามวัตถุประสงค์ในการฟัง ได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ฟังเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน (Enjoyment) เป็นการฟังที่ไม่ต้องอาศัยสมาธิมากนัก เป็นการผ่อนคลายจิตใจ เรื่องที่ฟังควรเป็นเรื่องที่ดั่งาม อาจเป็นบทกวี เรื่องสั้น นิยาย นิทาน ดนตรี การอ่านทำนองเสนาะ เป็นต้น

2. ฟังเพื่อความรู้ (Information) ผู้ฟังต้องมีสมาธิในการฟัง เข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้พูด และวัตถุประสงค์ในการฟังของตนเอง จับเนื้อความสำคัญได้ ผู้ฟังควรเตรียมตัวฟังอย่างดี คือ ศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่จะฟังล่วงหน้า สรุปเป็นบันทึกช่วยความจำขณะฟัง เช่น ใครอะไร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ฯลฯ การฟังประเภทนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษา

3. ฟังเพื่อคิดประเมินผลและวิจารณ์ (Critically evaluate) ปัจจุบันเรามีโอกาสได้ฟังเรื่องราวต่างๆ มากมาย อาจเป็นโฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทวิจารณ์เหตุการณ์ บทวิเคราะห์วิจารณ์ข่าว เป็นต้น การฟังประเภทนี้ ผู้ฟังต้องทำใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ ฟังแล้วคิด ไตร่ตรองว่า เรื่องที่ฟังถูกหรือผิด ผิดอย่างไร ต้องใช้เหตุผลตัดสินใจว่าจะเชื่อถือได้หรือไม่ เพียงไร หากคิดแล้วยังไม่เข้าใจ ก็ต้องหาความรู้เพิ่มเติม ไต่ถาม การฟังแล้วคิดและถามจึงก่อให้เกิดความรู้ เป็นหัวใจนักปราชญ์อย่างแท้จริง และความสามารถในการฟังเพื่อคิดประเมินและวิจารณ์ ขึ้นอยู่กับวัย ความรู้ ภูมิภาวะ และประสบการณ์ของผู้ฟังด้วย

อัจฉิมา เกิดผล และคณะ (2537) ได้จำแนกประเภทของการฟัง โดยพิจารณาจากสถานการณ์ หรือแหล่งที่มาของการสื่อสารได้ดังนี้

1. ผู้ฟังและผู้พูดมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร การฟังประเภทนี้ ผู้ฟังและผู้พูดต่างก็มีบทบาทในการเป็นผู้ฟังและผู้พูดสลับกันไปมา จำแนกย่อยได้ดังนี้

1.1 บุคคลกับบุคคล เป็นกระบวนการสื่อสารที่พบบ่อยที่สุด และใช้มากที่สุด เช่น การสนทนา การทักทาย การเจรจาระหว่างบุคคล การพูดโทรศัพท์ เป็นต้น

1.2 กลุ่มบุคคล เป็นกระบวนการสื่อสารที่มีบุคคลมากกว่า 3 คนขึ้นไป เช่น การอภิปราย การประชุม การสัมมนา เป็นต้น

2. ผู้ฟังและผู้พูดไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการสื่อสาร การฟังประเภทนี้มักออกมาในรูปของการสื่อสารในที่สาธารณะ หรือ เพื่อสาธารณชน จำแนกย่อยได้ดังนี้

2.1 การฟังในที่สาธารณะ เป็นกระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก และมักเกิดขึ้นในที่สาธารณะ เช่น การโฆษณาหาเสียง การกล่าววอชิงตันในโอกาสต่าง ๆ การกล่าวสดุดี การกล่าวต้อนรับ การให้โอวาท เป็นต้น

2.2 การฟังโดยผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เป็นกระบวนการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คือ การฟังจากวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง และวีดิทัศน์ นับเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีเครือข่ายทั่วประเทศและทั่วโลก

เพ็ตตี และคณะ (Petty and other, 1985) ได้แบ่งการฟังตามจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเก็บใจความสำคัญ (To get the main idea)
2. เพื่อค้นหารายละเอียด (To select details)
3. เพื่อแยกแยะอารมณ์ (To establish mood)

4. เพื่อตอบคำถาม (To answer questions)
5. เพื่อสรุปข้อมูล (To summarize information)
6. เพื่อแยกความจริงออกจากความคิดเห็น (To separate fact from opinion)
7. เพื่อรับภาพในใจ (To gain a visual image)
8. เพื่อซาบซึ้งและสนุกสนาน (To appreciate and enjoy)
9. เพื่อให้รู้จักการโฆษณาชวนเชื่อ ความลำเอียง หรืออคติ (To recognize propaganda, bias, or prejudice)
10. เพื่อตัดสินใจในจุดประสงค์ของผู้พูด (To determine the speaker's purpose)
11. เพื่อนำข้อมูลที่เสนอมาไปปรับใช้ (To adapt information presented to a particular need)
12. เพื่อประเมินผลเกณฑ์บางอย่าง (To evaluate in terms of some criteria)
13. เพื่อรับความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน (To perceive relationships)
14. เพื่อตีความสิ่งที่ไม่ปกติหรือที่เป็นภาษารองเรียน (To interpret unusual or especially appealing language)
15. เพื่อแสดงถึงความเป็นสุภาพชน (To show courtesy)

โวลวิน และโคว์คเลย์ (Wolvin and Coakley, 1985 อ้างถึงใน Hoskisson and Tompkin, 1987) ได้เสนอการฟังตามวัตถุประสงค์มา 5 ชนิด ได้แก่

1. การฟังเพื่อแยกแยะ (Discriminative listening) คือการฟังเพื่อแยกแยะระหว่างเสียงและการพัฒนาการรับรู้ การติดต่อสื่อสารที่ไม่ใช่ภาษา
2. การฟังเพื่อความเข้าใจ (Comprehensive listening) คือการฟังเพื่อจะเข้าใจในสาร
3. การฟังเกี่ยวกับพยาธิสภาพ (Therapeutic listening) คือการฟังที่ผู้พูด พูดถึงปัญหา
4. การฟังเพื่อวิเคราะห์ (Critical listening) คือ การฟังเพื่อความเข้าใจและประเมินค่าของสาร
5. การฟังเพื่อซาบซึ้ง (Appreciative listening) คือการฟังผู้พูด หรือผู้อ่าน เพื่อความสนุกสนาน

บรมเลย์ (Bromley, 1988) แบ่งการฟังออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ฟังเพื่อหาข้อมูล (Informational Listening)
2. ฟังเพื่อคิดวิเคราะห์ (Critical Listening)
3. ฟังเพื่อซาบซึ้ง (Appreciative Listening)

ฟิชเชอร์ และ เทอร์รี่ (Fisher and Terry, 1990) ได้แบ่งการฟังออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การฟังทั่วๆไป (Marginal)
2. การฟังเพื่อความซาบซึ้ง (Appreciative)
3. การฟังอย่างตั้งใจ (Attentive)
4. การฟังอย่างคิดวิเคราะห์ (Analytic)

สติวิก และนอร์ทเบิร์ก (Stewig and Nordberg, 1995) แบ่งการฟังออกเป็น 4 ประเภท
ได้แก่

1. การฟังเพื่อซาบซึ้ง (Listening to Appreciate)
2. การฟังเพื่อความเข้าใจ (Listening to Understand)
3. การฟังเพื่อสื่อสาร (Listening to Communicate)
4. การฟังเพื่อคิดวิเคราะห์ (Listening for Critical Thinking)

ระดับของการฟัง

บันลือ ฤกษ์วัน (2530) ได้จัดลำดับการฟังไว้ ดังนี้

1. การฟังขั้นต่ำ เราเรียกว่า การได้ยิน ซึ่งเป็นอาการที่คลื่นเสียงเข้าไปกระทบ
ประสาทหู เกิดอาการได้ยินขึ้นมากถือว่าเป็นเพียงขั้นการรับรู้ทางประสาทสัมผัสส่วนหนึ่งแต่ไม่
สามารถจะแยกหรือรู้ว่าเป็นเสียงอย่างไร ถ้าเด็กเป็นในลักษณะนี้ก็เป็นเรื่องยากที่จะสอนได้
และอาการลักษณะนี้ก็ไม่ต้องเรียนรู้หรือฝึกด้วย เป็นเพียงปรากฏการณ์โดยปกติของสิ่งมีชีวิตเท่านั้น (คน, สัตว์)

2. การฟังระดับที่เหมาะสมจะฝึก นั่นคือ นอกเหนือจากอาการที่ได้ยินแล้ว
ยังสามารถวิเคราะห์เสียง จำเสียงหรือคำนั้นๆและเข้าใจคำพูดที่ได้อิน ความเข้าใจ ความหมาย
ของเสียงที่ได้อินต้องอาศัยสมาธิและความตั้งใจเป็นพื้นฐาน ลักษณะการฟังขั้นนี้ ผู้พูดจะต้องเร้า
ให้เกิดความสนใจ กระตือรือร้นที่จะฟัง สภาพแวดล้อม แสงสว่าง เสียง ที่นิ่ง และบรรยากาศมีส่วน

สำคัญที่จะเป็นเครื่องเร้าให้เกิดการฟังแบบนี้ จึงนับได้ว่าการฟังนั้นจะต้องมีการฝึกและฝึกให้ถึงขั้นต่อไปได้

3. การฟังอย่างพิถีพิถัน หมายถึง ลักษณะอาการฟังที่ผู้ฟังจะใช้ความสามารถหลายสิ่งหลายอย่าง นับตั้งแต่ การวิเคราะห์พิจารณาเสียง การเปรียบเทียบเสียง การติดตามสร้างความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของตนแล้วเกิดความเข้าใจ (ขั้นที่ 2) เกิดความพึงพอใจชอบใจในสิ่งที่ฟัง มีวิจารณ์ญาณต่อสิ่งที่ฟังจนรู้ว่าเป็นการโฆษณา เป็นการบรรยายให้ความรู้ การปรับสิ่งที่ฟัง (เลือก) ว่าควรจะได้รับเอาไว้หรือไม่ ในลักษณะการฟังขั้นนี้ ผู้ฟังสามารถที่จะเข้าใจน้ำเสียง ท่าทาง การใช้เทคนิคโน้มน้าวของผู้พูดอย่างพิถีพิถันวิเคราะห์ โดยใช้สติปัญญา ประสบการณ์ ทำความเข้าใจ มองเห็นประโยชน์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และเกิดความซาบซึ้งและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคล (ผู้พูด) หรือเรื่องราวที่ได้รับ

ธิดา โมสิกรัตน์ (2536) กล่าวว่า มนุษย์มีกระบวนการฟัง 6 ระดับ คือ

1. ขั้นได้ยิน (Hearing) เป็นขั้นต้นของการฟังซึ่งมนุษย์สามารถกระทำได้ง่าย โดยรับฟังเสียงได้ แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่เคยได้ยินมาก่อนก็รับฟังได้
2. ขั้นแยก (Matching) เป็นขั้นของการแยกเสียง แยกพยางค์ โดยใช้ความสามารถของผู้ฟังจับเทียบ เข้าคู่ หรือเทียบเคียงเสียงที่ได้ยินว่าเหมือนหรือแตกต่างกัน
3. ขั้นยอมรับ (Accepting) เป็นขั้นลำดับต่อมาจากขั้นแยก ซึ่งผู้ฟังอาจยอมรับหรือปฏิเสธว่า ข้อความที่ได้ยิน ว่าสื่อความหมายได้ในภาษาหรือไม่
4. ขั้นตีความ (Interpreting) เป็นขั้นที่ผู้ฟังแปลความหมาย หรือตีความหมายของประโยค หรือสิ่งที่ได้ยินได้ฟัง
5. ขั้นเข้าใจ (Understanding) เป็นขั้นการฟังซึ่งผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายของใจความสำคัญของผู้พูดได้อย่างถ่องแท้
6. ขั้นเชื่อ (Believing) เป็นขั้นที่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ฟังที่จะตัดสินใจว่า ประโยค หรือสิ่งที่ได้ยินมานั้นมีความจริงเพียงใด เชื่อถือได้อย่างไร และยอมรับได้หรือไม่

แมคคีย์ (Mackey, 1965) แบ่งระดับการฟังออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับความจำ (Recognition Level) เป็นระดับที่ผู้ฟังสามารถแยกแยะเสียงที่เกี่ยวกับการเน้นหนักในคำและระดับเสียงสูงต่ำในประโยค
2. ระดับความเข้าใจ (Comprehension Level) เป็นระดับที่ผู้ฟังสามารถรับรู้สิ่งที่สื่อความหมายของภาษานั้นได้ทันที และสามารถเข้าใจข้อความที่ได้ยิน

วาเล็ทท์ และ ดิสคิก (Valette and Disick, 1972) ได้จำแนกทักษะการฟังไว้ 5 ระดับคือ

1. ทักษะด้านกลไก (Mechanical Skill: Perception) นักเรียนสามารถเห็นความแตกต่างระหว่างเสียงในภาษาแม่และเสียงภาษาต่างประเทศ นักเรียนสามารถแยกเสียงภาษาต่างประเทศออกจากเสียงภาษาอื่น ๆ ได้ โดยอาจจะไม่เข้าใจความหมายเลยก็ได้
2. ความรู้ (Knowledge: Recognition) นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำ หรือประโยคที่ได้เรียนไปแล้ว
3. การถ่ายโอน (Transfer: Reception) นักเรียนสามารถเข้าใจประโยคที่สร้างขึ้นใหม่ โดยใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว
4. การสื่อสาร (Communication: Comprehension) นักเรียนสามารถเข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในภาษาต่างประเทศและเข้าใจความหมายของข้อความ ซึ่งมีคำศัพท์ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน และนักเรียนจะต้องใช้เวลาในการเดาความหมายโดยใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่เดิม สำหรับพฤติกรรมที่เป็นพัฒนาการสูงสุดในระดับนี้ ได้แก่ นักเรียนสามารถเข้าใจคำพูดของเจ้าของภาษาในละคร ภาพยนตร์ หรือวิทยุได้
5. การวิเคราะห์ (Criticism: Analysis) นักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ภาษาที่พูดถูกต้องใหม่ คนพูดมาจากถิ่นไหน เป็นชนชั้นใด นอกจากนี้ ยังสามารถรู้ความหมายที่ซ่อนเร้นของข้อความที่ได้ยินได้ และยังรู้ว่าผู้พูดพูดด้วยอารมณ์ใด นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ว่า คำพูดที่ได้ยินนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

แชมเบอร์ และ โลว์รี (Chamber and Lowry, 1975) ได้แบ่งการฟังออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. การฟังที่ต้องมีการปฏิบัติ (Active Listening) เป็นการฟังที่เฉพาะเจาะจง คือ ฟังเพื่อจะรับสิ่งที่พิเศษ หรือข้อมูลที่สำคัญ เป็นการฟังที่มีจุดมุ่งหมาย เช่น วาทยากรจะฟังและปฏิบัติ ไปด้วย ขณะที่ฟังเสียงวงออเคเรสต้าของเขา เป็นต้น

2. การฟังที่อยู่เฉย (Passive Listening) คือระดับของการฟังที่ไม่ต้องการความตั้งใจ ความใส่ใจในรายละเอียด หรือ ความต้องการที่พิเศษเหมือนกับการฟังที่ต้องมีการปฏิบัติ การฟังชนิดนี้เป็นกระบวนการภายใต้จิตสำนึกที่กว้างใหญ่และตรงข้ามกับการฟังที่ต้องมีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้สติปัญญาอยู่เสมอ การฟังที่อยู่เฉย เช่น การฟังวิทยุ หรือเสียงรอบข้าง ซึ่งไม่ต้องใส่ใจมากนัก

ทูโทโล (Tutolo, 1977 อ้างถึงใน Norton, 1985) ได้แบ่งระดับการฟังออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับได้ยิน (Hearing) คือระดับที่ผู้ฟังได้ยินเสียงและบอกได้ว่าเป็นเสียงอะไร
2. ระดับจำแนกคำ (Discrimination) คือระดับที่ผู้ฟังจำแนกเสียงที่ได้ยินว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

3. ระดับความเข้าใจ (Comprehension) แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

3.1 ระดับฟังคำ (Literal Comprehension) เป็นระดับที่ผู้ฟังสามารถที่จะจำ หรือกล่าวทบทวนสิ่งที่เป็น ใจความสำคัญของเรื่องได้

3.2 ระดับตีความหมาย (Interpretation) เป็นระดับที่ผู้ฟังมีความเข้าใจในเรื่องที่ได้ฟัง และสามารถสรุปความ ตีความเรื่องที่ฟังได้

3.3 ระดับมีวิจารณญาณ (Critical listening) เป็นระดับที่ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเรื่องที่ฟังอย่างถ่องแท้ และสามารถประเมินค่าหรือตัดสินใจเรื่องที่ฟังได้อย่างมีเหตุผล สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น และบอกจุดมุ่งหมายของเรื่องที่ฟังได้

เพ็ตตี และเจนเซน (Petty and Jensen, 1980) ได้แบ่งระดับของการฟังออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. การได้ยิน (Hearing) เริ่มแรก เราได้ยินเสียงคำ หรือประโยค
2. ความเข้าใจ (Understanding) เราเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคในเรื่องที่เราได้ยิน
3. การประเมิน (Evaluating) เราประเมินความหมายและยอมรับ หรือปฏิเสธข่าวสารที่เราได้รับมาทั้งหมด
4. การตอบสนอง (Responding) เราตอบสนองสิ่งที่เราได้ยินด้วยความคิดท่าทาง สนิหน้า หรือปฏิกิริยาทางการได้ยิน

รูบิน (Rubin, 1990) ได้แบ่งระดับการฟังออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. การได้ยินเสียง (Hearing) เป็นการกระทำที่ไม่ตั้งใจ บางครั้งก็ไม่มี ความหมาย เช่น เสียงรถยนต์ เสียงพุดคุย เป็นต้น
2. การฟัง (Listening) เป็นการกระทำอย่างตั้งใจ สามารถที่จะจับความหมาย ของสิ่งที่ได้ฟังนั้นได้
3. การตีความ (Auding) เป็นการฟังเพื่อเข้าใจความหมาย ผู้ฟังต้องมีความรู้ หรือประสบการณ์เดิมมาช่วยด้วยจึงจะเข้าใจความหมาย

การฟังเพื่อความเข้าใจ

การเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งหลายนั้น จะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความเข้าใจของ นักเรียน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการเรียน นักเรียนที่ฟังก็เหมือนกับนักเรียนที่อ่าน คือ จะต้อง เข้าใจในสารที่ผู้ส่งส่งมาอย่างชัดแจ้ง เพราะเมื่อเข้าใจสารอย่างชัดแจ้งแล้ว ก็จะสามารถตอบกลับ ได้อย่างมีความหมาย ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการฟังเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

กองวิชาการ (2539) กล่าวว่า การฟังแล้วเข้าใจ หมายถึง การฟังข้อความ หรือ เรื่องราว ต่างๆ แล้วสามารถบอกรายละเอียด จับใจความ สรุปสาระสำคัญ แยกแยะข้อคิดเห็นและ ข้อเท็จจริง วิเคราะห์หาหลักการ บอกจุดประสงค์ผู้พูด และตีความของเรื่องได้

กุสุมา รัชมณี, ปรีชา เอกรินทร์ และคณะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การฟังเพื่อความเข้าใจนั้น เป็นการฟังเพื่อสามารถจับใจความที่สำคัญ หรือ จับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟัง สามารถสรุป ความของเรื่องที่ฟัง สามารถตีความ หรือทำความเข้าใจด้วยคำ สำนวนโวหารหรือสุภาษิต สามารถแยกใจความสำคัญของเรื่องกับพลความได้

ชวาล แพรัตกุล (2506 อ้างถึงใน ศศิธร ชันติธรางกูร, 2520) กล่าวว่า ความเข้าใจ ในการฟัง ขึ้นอยู่กับระดับความดังของเสียง ช่วงการหยุดเว้นจังหวะ ประสบการณ์ ตัวชี้แนะ ทางภาษา ลักษณะการใช้ภาษา ท่าทาง สีหน้า การเน้นหนัก และเสียงรบกวน ความเข้าใจ ในการฟังขึ้นอยู่กับความจำ และการระลึกถึงคำที่ได้ฟังมาอย่างแม่นยำด้วย ถ้าผู้เรียนสามารถฟัง ด้วยความเข้าใจ ก็จะสามารถแปลความ ตีความ และขยายความได้ถูกต้อง

สนิท สัตโยภาส (2526 อ้างถึงใน พรรณี สุวรรณรัตน์, 2537) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง การที่เราได้ยินเสียงของถ้อยคำ พร้อมทั้งติดตามเรื่องราวที่ได้ยินจนสามารถเกิดความเข้าใจ และสามารถจับใจความสำคัญได้เพื่อนำไปพิจารณาไตร่ตรองในสิ่งที่ได้ยิน

สุภาวดี นัมคณิสรรณ (2533 อ้างถึงใน พรรณี สุวรรณรัตน์, 2537) ได้กล่าวถึงความเข้าใจในการฟังสรุปได้ว่า ความเข้าใจในการฟัง คือ ความสามารถที่จะรู้ความหมายของถ้อยคำ เลือกใช้ความหมายของถ้อยคำให้เหมาะสมกับข้อความ รู้ความหมายในเชิงอุปมาอุปไมย ฟังแล้วจับใจความได้ รู้จุดมุ่งหมายของผู้พูด ดีความได้ และขยายความได้ ความเข้าใจในการฟังสามารถแสดงออกได้ดังนี้

1. สามารถแปลความหมายของสิ่งต่างๆ ได้ การแปลไม่ใช่แปลคำนั้นออกมาตรงๆ อย่างแปลคำศัพท์ในพจนานุกรม แต่ต้องแปลตามลักษณะและนัยของเรื่องราวนั้นๆ
2. สามารถตีความหมายของเรื่องนั้นได้ คือ จับความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆ ของเรื่อง สามารถบอกความหมายที่แท้จริงที่ผู้ส่งสารต้องการและสื่อได้อย่างถูกต้อง
3. สามารถขยายความและนัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกลไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมได้

สแตรง (Strang, 1969) ได้กล่าวว่า การจับใจความจากการฟัง เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญ และรายละเอียดของเรื่องได้ ผู้ที่เข้าใจเนื้อเรื่องจะสามารถย่อใจความหรือบอกโครงร่างของเรื่องที่ฟังได้ นอกจากนี้ ความเข้าใจยังเป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ลักษณะต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบ การขัดแย้ง การลำดับเหตุการณ์ สามารถสร้างจินตนาการของตนเองว่าอยู่ในเหตุการณ์ของเรื่อง และตัดสินใจได้ว่าถ้าเป็นตนเองจะทำอย่างไร และเหตุใดจึงทำเช่นนั้น

เวไนท์ (Wainwright, 1972) ได้แสดงความคิดเห็นว่าผู้ฟังที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ฟังจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกได้เมื่อต้องการ
2. ดีความหมายใจความและแนวคิดได้
3. สรุปเรื่องราวต่างๆ จากเรื่องที่ฟังได้
4. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้มากับประสบการณ์เดิมได้

บราวน์ (Brown, อ้างถึงใน วิรัตน์ บุญมาตย์, 2539) ได้อธิบายถึงกระบวนการฟังเพื่อความเข้าใจว่า เป็นรูปแบบเชิงปฏิสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ ดังนี้

1. รับสารที่เป็นคำพูด แล้วเก็บไว้ในความจำระยะสั้น
2. วิเคราะห์สภาพทั่วไป โดยพิจารณาจากสถานการณ์ที่รับสาร เช่น สถานการณ์ที่เป็นการสนทนา การกระจายเสียงทางวิทยุ เป็นต้น
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ของผู้พูด โดยพิจารณาจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและเนื้อหา เช่น เป็นการพูดเชิญชวน การขอร้อง การแลกเปลี่ยน การยืนยัน การปฏิเสธ การแจ้งเหตุ เป็นต้น นั่นคือ พิจารณาน้ำที่ของสาร (Function) ที่ได้รับ
4. นำความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสารมาใช้ เพื่อให้การตีความสารเป็นไปอย่างมีเหตุผล
5. ตีความ อาจพิจารณาความหมายของข้อความที่ได้ฟัง (Literal) ซึ่งบางครั้งความหมายของประโยคที่ฟังกับความตั้งใจของผู้พูดอาจต่างกัน
6. เข้าใจความหมายของผู้พูด ภูมยแจสำคัญในการสื่อสาร คือ การที่สามารถจับคู่ความหมายตามรูป (Perceived meaning) กับความหมายที่แท้จริงในการสื่อความ (Intended meaning)
7. พิจารณาข้อมูลว่า ควรเก็บไว้ในความจำระยะสั้น หรือ ความจำระยะยาว ความจำระยะสั้น เหมาะกับบริบทที่ต้องใช้ในการโต้ตอบทันที ส่วนความจำระยะยาว เหมาะกับข้อมูลที่มีรายละเอียดมาก เช่น ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการฟังการบรรยาย เป็นต้น
8. ลบข้อมูลเดิมที่มีอยู่ คำ วลี ประโยคส่วนใหญ่ที่รับไว้จะถูกลบอย่างรวดเร็ว ข้อมูลที่ถูกเก็บไว้ คือข้อมูลที่สำคัญเท่านั้น

ควินน์ และวีลเลอร์ (Quinn and Wheeler, 1975 อ้างถึงใน ศรีนยา ศรีวิชัย, 2537) กล่าวว่า กระบวนการในการฟังเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้ฟังจะต้องได้รับตัวข้อมูลที่ฟัง แล้วผ่านกลไกของกระบวนการฟัง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง ดังที่แสดงไว้ในแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 4 กระบวนการในการฟังเพื่อความเข้าใจ

โวลวิน (Wolvin,1983 อ้างถึงใน Temple and Gillet,1984) กล่าวว่า การฟัง ไม่ใช่การอยู่เฉยๆ และไม่สามารถแยกออกจากความเข้าใจได้ แต่การฟัง เป็นกระบวนการของการกระตุ้นและเป็นกฎเกณฑ์ที่จะไขไปสู่ความสำเร็จ การฟังเพื่อความเข้าใจ คือ กระบวนการทางสรีรศาสตร์ และกระบวนการภายในใจที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวนักเรียน

เพ็ตตี และคณะ (Petty and other,1985) กล่าวว่า การฟังมากกว่าการได้ยิน เราไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากเสียงที่ได้ยินรอบๆตัวเราได้ อย่างไรก็ตาม เราสามารถที่จะเลือกว่าจะฟังอะไร และการฟังอย่างไรสามารถทำให้เกิดความสำเร็จได้มากที่สุด แน่ใจว่า ผู้ฟังไม่สามารถหยุดการฟังเพื่อวิเคราะห์ลำดับขั้นของเสียง และเป็นไปไม่ได้ที่จะกลับไปฟังใหม่ ดังนั้น ผู้ฟังจะต้องเรียนรู้ ที่จะเก็บความหมายจากสิ่งต่อไปนี้

1. คำอธิบายในสิ่งที่ได้ยิน
2. ตัวชี้แนะที่ผู้พูดแสดงออกมาทางสีหน้า หรือสัญญาณต่างๆ
3. การจัดกลุ่มของเนื้อหา
4. การพูดที่มากเกินไป
5. เสียงที่เปลี่ยนไป (ระดับเสียง ทำนอง ความกังวานของเสียง)ของผู้พูด
6. เงื่อนไขที่บ่งบอกจากคำเหล่านี้ คือคำว่า ลำดับแรก อย่างไรก็ตาม เป็นต้น

นอร์ตัน (Norton,1985) กล่าวว่า การฟังเพื่อความเข้าใจ หมายถึง สติปัญญาสูงสุดของผู้ฟังที่สามารถแยกความหมายออกจากประสบการณ์การฟัง และระดับของการฟังจะรวมถึงทักษะความสามารถในการแยกแยะข้อมูล การจัดกลุ่ม การเปรียบเทียบ การให้ความหมาย กวรถ่านาย การประยุกต์ การมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล การประเมินการวิเคราะห์ การรู้ลึกซึ้ง และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สมิท (Smith,1969) แบ่งความเข้าใจออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร เป็นการระลึกเอาจากความจำ ไม่ต้องใช้ทักษะการคิด
2. การตีความ ต้องใช้ทักษะการคิดประเภทต่างๆ เช่น การหาข้อมูลเสริมจากข้อมูลที่ไม่ได้มีให้ตรง ๆ การสรุป การใช้เหตุผล การเปรียบเทียบ การหาความสัมพันธ์

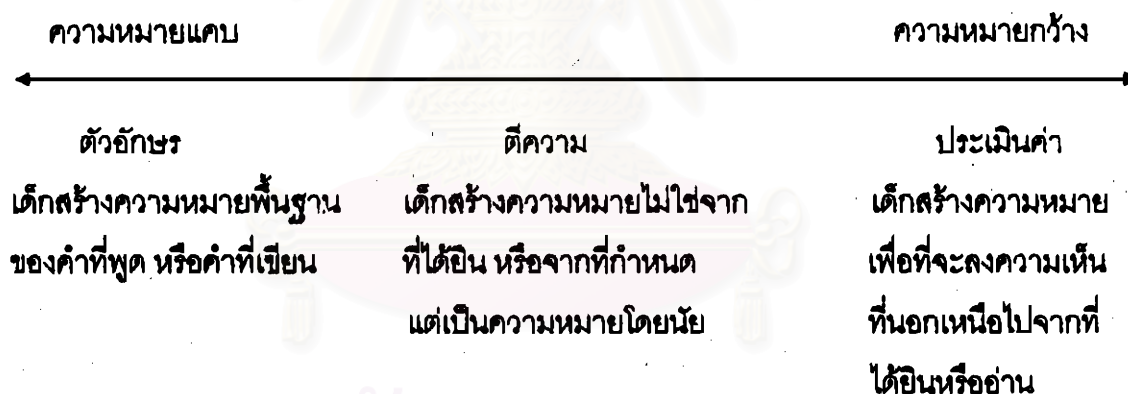
3. การวิจารณ์ เป็นการประเมินค่า การตัดสินคุณภาพ คุณค่า ความถูกต้องและความเป็นจริงของเรื่องที่ฟัง

4. การสร้างสรรค์ ผู้ฟังจะคิดขยายเกินออกไปจากเนื้อหา เพื่อให้ได้ความคิดใหม่ และค้นพบวิธีการแก้ปัญหาในชีวิต

บรูมเลย์ (Bromley,1988) กล่าวว่า ความเข้าใจ หมายถึง การสร้างความหมายจาก 2 แหล่ง คือ สิ่งใหม่ หรือข้อมูลที่รับเข้ามาและข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งจะมีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension)
2. ความเข้าใจตามการตีความ (Interpretive comprehension)
3. ความเข้าใจตามการประเมินค่า (Evaluation comprehension)

ซึ่งความเข้าใจทั้ง 3 ประเภทนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กฟังหรืออ่าน และสร้างความหมายจากคำที่พูดหรือคำที่เขียน และจากความรู้ที่มีอยู่ในตัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบร์เรทท์ (Barrett,ม.ป.ป. อ้างถึงใน Clymer,1968) ได้กล่าวถึงความเข้าใจไว้ 5 ระดับ ดังนี้

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension) จะเป็นความเข้าใจที่มุ่งเน้นความคิดที่ได้จากการฟัง จุดมุ่งหมายในระดับนี้มีลักษณะดังนี้

1.1 การรู้จัก (Recognition) ต้องการให้เด็กบอกถึงแนวคิดและรายละเอียด ดังนี้

- 1) รู้จักรายละเอียด
- 2) รู้จักใจความสำคัญ

- 3) รู้จักลำดับเหตุการณ์
- 4) รู้จักการเปรียบเทียบ
- 5) รู้จักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล
- 6) รู้จักลักษณะนิสัยตัวละคร

1.2 การระลึก (Recall) มุ่งให้หาคำตอบจากแนวความคิดหรือข้อความทุกประการที่เก็บไว้ในความทรงจำ รายละเอียดของประเด็นในการระลึกเหมือนประเด็นในการรู้จัก (ข้อ 1.1)

2. ความเข้าใจในการจัดระเบียบเรียง (Reorganization) ระดับนี้มุ่งให้วิเคราะห์สังเคราะห์ และรวบรวมความคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ สร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยชน์ของผู้แต่งโดยตรงหรือถอดสาร หรือแปลความจากประโยชน์ของผู้แต่ง โดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายคงเดิม รายละเอียดมีดังนี้

- 2.1 การจำแนก
- 2.2 การสรุปความหรือเขียนโครงร่าง
- 2.3 การย่อเรื่อง
- 2.4 การวิเคราะห์

3. ความเข้าใจจากการสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็น (Inferential Comprehension) ผู้ฟังจะสรุปอ้างอิงลงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิดและข้อความที่ปรากฏในเนื้อความ ใช้สัญลักษณ์และประสบการณ์เป็นพื้นฐานในการนึกคิดจินตนาการ และ ตั้งสมมติฐาน มีรายละเอียด ดังนี้

- 3.1 การสรุปอ้างอิงถึงรายละเอียด
- 3.2 การสรุปอ้างอิงถึงความคิดสำคัญ
- 3.3 การสรุปอ้างอิงถึงลำดับที่เกิด
- 3.4 การสรุปอ้างอิงถึงการเปรียบเทียบ
- 3.5 การสรุปอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผล
- 3.6 การสรุปอ้างอิงถึงตัวละคร
- 3.7 การทำนายผลที่จะตามมา
- 3.8 การตีความการใช้ภาษาของผู้แต่ง

4. ความเข้าใจจากการประเมินค่า (Evaluation) ความคิดแบบประเมินค่า อาจทำได้โดยการให้เด็กตัดสินในเรื่องต่อไปนี้
 - 4.1 ตัดสินการเป็นความจริงหรือจินตนาการ
 - 4.2 ตัดสินการเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น
 - 4.3 ตัดสินความพอเพียงและความถูกต้อง
 - 4.4 ตัดสินความเหมาะสม
 - 4.5 ตัดสินคุณค่า ความพึงปรารถนา และความสามารถรับได้
5. ความเข้าใจจากความซาบซึ้ง (Appreciation) มีรายละเอียดดังนี้
 - 5.1 การแสดงทางอารมณ์ หรือความรู้สึกต่อเนื้อหา
 - 5.2 การชื่นชม หรือเกิดความรู้สึกร่วมกับตัวละครหรือเหตุการณ์
 - 5.3 การมีปฏิกิริยาต่อการใช้ภาษาของผู้แต่ง
 - 5.4 การจินตนาการ

ดัลแมนและคณะ (Dallmann and others,1978) ได้จำแนกระดับความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจระดับข้อเท็จจริง หมายถึง ความเข้าใจสิ่งที่กล่าวไว้ตรงๆ ทักษะย่อยได้แก่ การรู้ความหมายของคำ การหาใจความสำคัญ การหารายละเอียด
2. ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ตรงๆ ในเนื้อเรื่อง แต่จะใช้ความสามารถในการสรุปอ้างอิงและลงความเห็น ทักษะย่อย ได้แก่ การย่อความ การเรียบเรียง การได้มาซึ่งข้อสรุป การทำนายผลที่จะเกิดตามมา
3. ความเข้าใจระดับประเมินค่า หมายถึงการประเมินค่าสิ่งที่อ่าน หรือฟังโดยมิได้มุ่งจับผิด แต่เป็นการใช้เหตุผล โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นในการตั้งเกณฑ์มาตรฐานเพื่อตัดสิน

คอร์เวล และ ออ (Crowell and Au,1979 อ้างถึงใน Henning,1982) ได้แบ่งระดับของการฟังเพื่อความเข้าใจ ดังนี้

1. ฟังเพื่อหารายละเอียด (Listening for Details)
2. ฟังเพื่อตีความหมายโดยง่าย (Listening to Make Simple Interpretations)
3. ฟังเพื่อหาความสัมพันธ์กัน (Listening to Perceive Interrelationships)

4. ฟังเพื่อบูรณาการข้อมูลเบื้องต้นไปสู่โครงสร้างใหม่ (Listening to Integrate Elements into a New Structure)
5. ฟังเพื่อให้เกิดความคิดที่ก้าวหน้า (Listening to Go Beyond Ideas Stated)

สติวิก และนอร์ทเบิร์ก (Stewig and Nordberg, 1995) กล่าวว่า ระหว่างความเข้าใจในการฟังและความเข้าใจในการอ่าน จะมาจากจุดเดียวกัน ดังนั้น เทคนิค วิธีการ สามารถนำมาประยุกต์ใช้แทนกันได้ ในการสร้างความหมายนั้นทั้งผู้ฟังและผู้อ่านจะต้องปฏิบัติ คือ

1. ระลึกถึงเจตนาของเรื่อง
2. กระตุ้นความรู้เดิม
3. ทำความเข้าใจคำศัพท์
4. ทำนายเรื่อง
5. ตั้งใจฟังเนื้อเรื่อง (ภาพ เนื้อหา การรวบรวม)
6. ตรวจสอบเทคนิคการเรียนรู้ของตนเอง
7. ทำความเข้าใจกับความคิดเห็นของผู้เขียน
8. ตอบสนอง

เพียสัน และฟิลด์ิง (Pearson and Fielding, 1982 อ้างถึงใน Norton, 1985) ได้สรุปการสอนฟังเพื่อความเข้าใจว่า

1. การฝึกการฟัง สามารถใช้ทักษะเดียวกันกับการฝึกการอ่าน คือในระหว่างการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ก็จะไปพัฒนาการฟังเพื่อความเข้าใจด้วย เช่น ใจความสำคัญ ข้อวินิจฉัย และลำดับเหตุการณ์
2. การฟังเพื่อความเข้าใจ ส่งเสริมได้โดยกระตุ้นการตอบสนองทางกิริยาอาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการฟัง
3. การฟังวรรณคดี จะไปพัฒนาการฟังเพื่อความเข้าใจ
4. การเรียนการสอนโดยผ่านการเขียน หรืออ่านเพื่อความเข้าใจ จะไปพัฒนาการฟังเพื่อความเข้าใจด้วย
5. การสอนกลยุทธ์การฟังโดยตรงนั้นจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมการฟังที่เหมาะสม มากกว่าการสอนธรรมดา

ในการพัฒนาการฟังเพื่อความเข้าใจ เราสามารถใช้กิจกรรมเดียวกันกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งได้แก่

1. ฟังเพื่อเก็บใจความสำคัญ (Listening for main ideas) การฟังเพื่อเก็บใจความสำคัญ สามารถรวมเข้ากับการเรียนเนื้อหา ซึ่งเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่ประสบความสำเร็จของการเรียนการสอน ที่จะทำให้เด็กแยกแยะจุดประสงค์ของการฟังได้

2. ฟังเพื่อเก็บรายละเอียดสำคัญ (Listening for important details) นักเรียนส่วนมากจะมีปัญหาในการแยกแยะระหว่างรายละเอียดที่สำคัญและไม่สำคัญ การเรียนการสอนเด็กให้ฟังรายละเอียดสำคัญนั้น จะใกล้เคียงกับการฟังเพื่อเก็บใจความสำคัญ เพราะว่ารายละเอียดสำคัญจะไปสนับสนุนใจความสำคัญนั่นเอง

3. ฟังเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์ (Listening for sequences) เรานำเสนอ ความคิดรวบยอดของการใช้รูปแบบที่ก้าวหน้า และการฟังเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์ โดยผ่าน คำว่า หนึ่ง สอง และอื่นๆ เมื่อจะฟังคำสั่งหรือคำแนะนำ นักเรียนควรจะฟังคำสำคัญที่ชี้ให้เห็นลำดับเหตุการณ์ หรือความสัมพันธ์ของการฟังในสถานการณ์ต่างๆ จุดสำคัญที่ฟังผู้พูดและผู้เขียนใช้ช่วยให้ผู้ฟังสามารถเลือกทำให้ถูกต้อง ก็คือ ให้นักเรียนฟังเรื่องที่ผู้พูดใช้คำที่เป็นลำดับ ในการนำเสนอ เช่น หนึ่ง สอง สาม ก่อนนั้น หลังจากนั้น จุดต่อไป เป็นต้น

4. ฟังเพื่อทำนายผล (Listening to predict outcomes) เมื่อนักเรียนได้มีโอกาสที่จะทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปในเรื่อง หรือในสิ่งที่พูด พวกเขาจะแสดงถึงความสามารถที่จะเข้าใจลำดับเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน การทำนายเป็นสิ่งที่พัฒนาการฟังเรื่อง เพื่อว่าพวกเขาจะสามารถค้นพบสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้อย่างแม่นยำ เทคนิคอย่างหนึ่ง ก็คือ ให้นักเรียนฟังหัวเรื่อง แล้วลองทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นภายในเรื่องก่อนที่จะให้อ่านจริง

ดีไวน์ ดุคเกอร์ เพียสันและฟิลด์ิง (Devine,1978 ; Duker,1969 ; Pearson and Fielding,1982 อ้างถึงใน Bromley,1988) กล่าวว่า วิธีการฝึกหลายวิธีและการทดลองในงานวิจัยของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ที่ค้นหาใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ สรุป การจำเรื่องราว นั้น สามารถประยุกต์ไปสู่การฟังได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจของ มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2532) มาปรับใช้กับการฟังเพื่อความเข้าใจ ซึ่งรายละเอียดดังนี้

ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ 4 ระดับ

1. การอ่านตามตัวอักษร (Literal Reading) คือการอ่านที่ผู้อ่านทำความเข้าใจ เนื้อหาสาระที่ผู้เขียนกล่าวออกมาโดยตรง

- 1.1 การชี้สรรพนามที่ใช้แทนคำนาม (Identifying Pronouns and their Antecedents)
- 1.2 การหาความเป็นจริงจากเรื่อง (Recognizing Facts)
- 1.3 การไปตามทิศทาง (Following Directions)
- 1.4 การหาประโยคสำคัญ (Finding Topic Sentence)
- 1.5 การตั้งหัวข้อเรื่อง (Organizing) และการเก็บใจความสำคัญ (Getting Main Ideas)
- 1.6 การเก็บรายละเอียดสำคัญ (Getting Important Details)
- 1.7 การเรียงลำดับเหตุการณ์ (Detecting the Sequences)
- 1.8 การเปรียบเทียบ (Making Comprehensions)
- 1.9 การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล (Understanding Cause and Effect Relationship)
- 1.10 การชี้อุปนิสัยของบุคคลในเรื่อง (Identifying Character Traits)

2. การอ่านตีความ (Interpretative Reading) คือการอ่านที่ผู้อ่านต้องเสาะแสวงหาความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความที่ปรากฏอยู่ ซึ่งผู้เขียนไม่ได้กล่าวออกมาโดยตรงเพื่อประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนเขียน โดยให้ความรู้และประสบการณ์รวมทั้งความสามารถในการอ่านตามตัวอักษร

- 2.1 การกล่าวสรุป (Drawing Conclusions)
- 2.2 การสรุปกฎ (Making Generalizations)
- 2.3 การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า (Anticipating Outcomes)
- 2.4 การเข้าใจสำนวนภาษา (Inferring the Meanings of Figurative Language)

2.5 การตั้งหัวข้อเรื่อง (Organizing) และการเก็บใจความสำคัญ (Getting Main Ideas)

2.6 การเก็บรายละเอียดสำคัญ (Getting Important Details)

2.7 การเรียงลำดับเหตุการณ์ (Detecting the Sequences)

2.8 การเปรียบเทียบ (Making Comprehensions)

2.9 การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล (Understanding Cause and Effect Relationship)

2.10 การระบุนิสัยของบุคคลในเรื่อง (Identifying Character Traits)

3. การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ (Critical Reading) คือการอ่านที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถในการพิจารณาตัดสิน เพื่อประเมินค่าสิ่งที่ผู้เขียนเขียน โดยใช้ความรู้และประสบการณ์รวมทั้งความสามารถในการอ่านตามตัวอักษรและการอ่านตีความ

3.1 การแยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น (Differentiating Facts and Opinions)

3.2 การแยกเรื่องที่เป็นจริงกับเรื่องเพ้อฝัน (Distinguishing Reality from Fantasy)

3.3 การหาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง (Finding Relevant or Irrelavant Information)

3.4 การพิจารณาโฆษณาชวนเชื่อ (Detecting Propaganda)

3.5 การพิจารณาเหตุผลที่ทำให้ชวนเชื่อ (Recodnizing Fallacious Resoning)

3.6 การพิจารณาความเหมาะสมและคุณค่า การยอมรับความคิด (Judging Adequacy Worth of Acceptability)

3.7 การชี้วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง (Identifying Author s Purposes)

3.8 การแสดงความรู้สึกและจับความรู้สึก (Ability to Express or Sense Feelings)

4. การอ่านขั้นนำไปใช้ (Application Reading) หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านสามารถที่จะนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อคิดต่างๆที่ได้จากการอ่านนั้น ไปใช้กับสถานการณ์อื่น ในทำนองเดียวกันต่อไป

กลยุทธ์การฟัง

การสร้างภาพในใจ (Creating Imagery: Forming a Picture in Your Mind)

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงการสร้างภาพในใจ หรือ จินตภาพ ไว้ดังนี้

ศิลปินชัย สุวรรณชาติ (2533 อ้างถึงใน ยศวิน ปราชญ์นคร,2538) กล่าวว่า จินตภาพ เป็นกุศโลบายการเรียนรู้ทักษะที่ได้รับการยอมรับว่า ช่วยให้การเรียนรู้ทักษะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีการจำทักษะได้นาน และสามารถนำไปใช้ตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้ด้วยโดยทั่วไปแล้ว การสร้างจินตภาพ หมายถึง ความสามารถในการสร้างภาพการเคลื่อนไหวในใจ ก่อนการแสดงทางทักษะจริง ถ้าภาพในใจที่สร้างขึ้นมีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน และมีชีวิตชีวา ก็จะ ทำให้ความสามารถในการแสดงทักษะจริงได้ผลมากขึ้น

เกรก (Gregg,1975 อ้างถึงใน อัจฉรา ด้านอุตรา,2528) กล่าวว่า จินตภาพ เป็นภาพที่สร้างขึ้นมาจากประสบการณ์การรู้สึก และสร้างขึ้นมาจากข้อมูลในความทรงจำ

เฟรมมิง (Fleming,1977) กล่าวว่า ภาพในใจ หมายถึง การแทนที่ภายในของบุคคลที่มีต่อวัตถุซึ่งอยู่ภายนอก ซึ่งไม่ใช่ปรากฏการณ์ของการรับรู้ที่เกิดขึ้นทันทีจากการเห็นสิ่งเร้า แต่ค่อนข้างจะเป็นปรากฏการณ์ของการจำ เช่น ภาพที่ระลึกได้ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ โดยมีความผิดเพี้ยนจากสิ่งหรือประสบการณ์ที่เคยพบเห็น

ภาพในใจ หรือ การสร้างภาพอยู่ภายใน เป็นกลยุทธ์สำหรับการส่งเสริมการฟังและการอ่าน (De Vitis,1980 อ้างถึงใน Bromley,1988) เราทราบว่า การสร้างภาพ หรือมีภาพอยู่ภายใน สามารถลดความกดดันของเลือด ลดความตื่นเต้น เป็นการผ่อนคลาย มันเป็นกลยุทธ์ง่ายๆ ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจ

มัทลิน (Matlin, 1983 อ้างถึงใน อัจฉรา ด้านอุตรา, 2528) กล่าวว่า จินตภาพ หมายถึง ภาพแทนในใจของสิ่งต่างๆที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง จินตภาพ สามารถที่จะแทนเหตุการณ์หรือวัตถุที่เราเคยมีประสบการณ์จริงมาก่อน และสามารถที่จะแทนเหตุการณ์หรือสิ่งของต่างๆจากการที่เราสร้างภาพขึ้นมาเองก็ได้

ริชาร์ดสัน (Richardson, 1983 อ้างถึงใน เรียง สุวรรณพงศ์, 2530) กล่าวว่า จินตภาพ หมายถึง ประสบการณ์ซึ่งรับรู้หรือรู้สึกทั้งหมดซึ่งเรารู้สึกได้ด้วยตนเอง และยังคงมีอยู่ภายหลังจากสิ่งเร้าซึ่งเป็นต้นแบบที่ทำให้เกิดไม่ได้ปรากฏอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้นี้อาจแตกต่างจากต้นฉบับได้

เดอวิตีและเฟรดเดอริก (De Vitis, 1980 and Fredericks, 1986 อ้างถึงใน Bromley, 1988) ได้กล่าวเป็นแนวเดียวกันว่า เราสามารถสอนให้เด็กเริ่มใช้การสร้างภาพในใจในระดับต้นๆได้ โดย

1. ให้ออกาสเด็กสร้างภาพจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม แสดงให้เด็กเห็นถึงความสำคัญ และลองให้ทดสอบดู โดยเริ่มแรกให้หลับตาและมองเห็นภาพขึ้นภายในใจ จากสิ่งที่ครูเพิ่งจะพูดจบ จากนั้นถามถึงภาพที่เด็กวาด และชักชวนให้พูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่เห็น
2. เด็กจำและมองเห็นอะไรบ้าง เมื่อหลับตา สิ่งที่คุณเคย เหตุการณ์ที่ประสบ นอกห้องเรียน เหตุการณ์ในห้องนอน บนเตียงนอน หรือบนพื้นห้องกับตุ๊กตาตัวโปรด เป็นต้น
3. อ่านเรื่องที่สามารถสร้างภาพได้ง่ายให้เด็กฟัง เช่น อ่านหนังสือที่มีภาพบรรยายเหตุการณ์ หรือมีกริยาท่าทางต่างๆให้ฟังทุกวัน แล้วให้เด็กหลับตาแล้วสร้างภาพจากเหตุการณ์ที่พวกเขาได้ยิน จากนั้นชักชวนให้พวกเขาแบ่งปันภาพในใจแก่กันโดยการพูดคุย เพื่อว่าพวกเขาจะได้เรียนรู้ ว่าภาพในใจของแต่ละคนนั้นแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งขึ้นอยู่กับ ภูมิหลัง ความรู้และประสบการณ์ และช่วยให้เด็กรู้จักชราชึ่งกับภาพในใจที่ตนได้สร้างขึ้นเอง
4. ชักชวนให้เด็กสร้างภาพในใจเอง จากเรื่องที่ฟังหรืออ่านด้วยตนเอง การทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างและให้เด็กลองทำนั้น จะช่วยเพิ่มความสามารถในการสร้างภาพในใจ การแนะนำให้เด็กทำก่อนการอธิบาย แล้วแบ่งปันภาพที่คุณได้สร้างภาพกับเพื่อนๆเพราะว่าเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของคุณ ดังนั้น ควรช่วยให้เด็กได้แบ่งปันภาพในใจที่เขาสร้างขึ้นจากประสบการณ์ของแต่ละคน และเพิ่มเติมการตีความจากภาพและภาษาพูดด้วย

การจัดกลุ่มข้อมูล (Categorizing: Putting Information into Groups)

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในเรื่องการจัดกลุ่มข้อมูลจากการฟัง ปรากฏว่า ยังไม่พบงานวิจัยใดที่ใช้คำว่า การจัดกลุ่มข้อมูล แต่จะใช้คำว่าแผนภูมิประกอบการอ่าน และการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องจากการอ่าน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาแล้ว พบว่า การทำแผนภูมิประกอบการอ่าน และการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องจากการอ่าน มีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดกลุ่มข้อมูล มีผู้กล่าวไว้ว่า ระหว่างความเข้าใจในการฟัง และความเข้าใจในการอ่าน จะมาจากจุดเดียวกัน ดังนั้น เทคนิควิธีการสามารถนำมาประยุกต์ใช้แทนกันได้ (Stewig and Nordberg,1998) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำการใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน และการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน มาใช้เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สครักส์ และ มาสทรอเพียรี (Scruggs and Martropieri,1985) ได้เสนอแนะว่า การให้นักเรียนทำกิจกรรมวาดภาพหรือทำแผนภูมิประกอบการอ่าน จะทำให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

บอแมน (Baumann,1987) ได้กล่าวถึงการทำแผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่านว่า แผนภูมิเปรียบเสมือนแผนที่เดินทางที่นักขับรถใช้เพื่อเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ซึ่งหมายความถึง แผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่านจะนำผู้อ่านจากจุดเริ่มต้นของเรื่องไปจนถึงตอนจบของเรื่อง นอกจากนี้ แผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่าน ยังทำหน้าที่เป็นโครงร่างของเรื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องที่อ่านอีกด้วย

เดวิด และแมคเฟอร์สัน (David and McPherson,1989) ได้เสนอแนะว่า แผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่านเป็นกลวิธีการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ เพราะสามารถนำไปใช้ได้กับทุกขั้นตอนของกระบวนการสอน ไม่ว่าจะเป็นก่อนการอ่าน ระหว่างอ่าน หรือหลังการอ่าน แผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่าน จึงเป็นแผนภาพที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่อง ซึ่งมีผลในทางปฏิบัติ คือทำให้นักเรียนได้รู้จักสรุปใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องที่อ่านได้ดี

จะเห็นได้ว่า การทำแผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่าน จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านดีขึ้น เพราะทำให้มองเห็นใจความสำคัญ รายละเอียดของเรื่องที่อ่าน และเป็นเทคนิคการสอน

การอ่านที่มุ่งให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อเสริมความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างเป็นระบบ และเห็น ภาพพจน์ เพราะแผนภูมิที่เขียนจะแสดงใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องอย่างเป็นลำดับขั้น

ประเภทของแผนภูมิ

รูปแบบในการสร้างแผนภูมินั้นขึ้นอยู่กับโครงสร้างความเรียงที่ประกอบเป็นบทอ่าน บทอ่านบางเรื่องอาจมีเนื้อความที่ซับซ้อน หรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหัวเรื่อง จึงทำให้การสร้างแผนภูมิเป็นไปได้ยากและมีรูปแบบต่าง ๆ กัน นอกจากนี้ การสร้างแผนภูมิในเรื่องเดียวกัน อาจทำได้หลายรูปแบบ จะไม่ถือว่ารูปแบบใดถูกต้องที่สุด

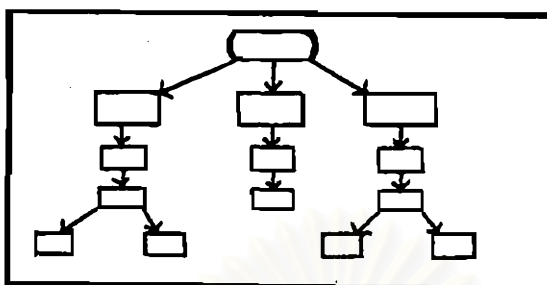
สมิท (Schmidt, 1986) ได้แบ่งประเภทของแผนภูมิออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. แผนภูมิรูปแมงมุม (Spider Map) เป็นแผนภูมิที่เหมาะสมสำหรับบทอ่านที่แสดงใจความสำคัญ และรายละเอียดสนับสนุนไว้อย่างชัดเจน
2. แผนภูมิรูปขั้นบันได (Descending Ladder or Time Ladder Map) สำหรับบทอ่านที่แสดงลำดับเวลา ขบวนการหรือขั้นตอนตลอดจนการบรรยายเรื่องราว
3. แผนภูมิแสดงเหตุผล (Cause/Effect Map) สำหรับบทอ่านที่แสดงเหตุผล
4. แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบ (Comparison/Contrast) สำหรับการอ่านที่แสดงการเปรียบเทียบหรือความตรงข้าม
5. แผนภูมิแบบผสมผสาน (Combined Maps) เป็นแผนภูมิที่เหมาะสมสำหรับบทอ่านที่มีเนื้อความซับซ้อน หรือผสมผสานโครงสร้างความเรียงประเภทต่างๆไว้ในเรื่องเดียวกัน

สินาทรา เกเมค และ มอร์แกน (Sinatra, Gemake and Morgan, 1986) ได้เสนอรูปแบบการสร้างแผนภูมิประกอบเรื่องที่อ่านโดยยึดลักษณะของโครงสร้างงานเขียน (written discourse) เป็นหลักในการสร้างแผนภูมิไว้ 4 ประเภท คือ

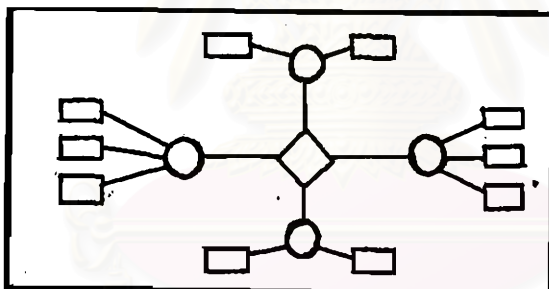
1. แผนภูมิบรรยายลำดับเหตุการณ์ (Sequential episodic map) โดยใช้ลูกศรเป็นเครื่องแสดงลำดับของเหตุการณ์ และเชื่อมโยงเหตุการณ์สนับสนุนในแต่ละกรอบเหตุการณ์ ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 5 บรรยายลำดับเหตุการณ์

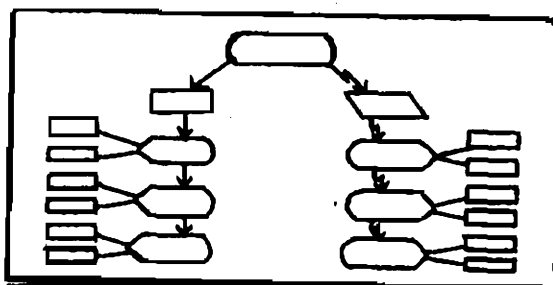
2. แผนภูมิประเภทบรรยาย (Descriptive map) เป็นแผนภูมิที่บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ หรือสิ่งต่างๆ โดยมีใจความสำคัญของเรื่องอยู่ตรงกลาง โยงความสัมพันธ์จากใจความสำคัญของเรื่องสู่หัวข้อต่างๆด้วยเส้นตรง ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 6 ประเภทบรรยาย

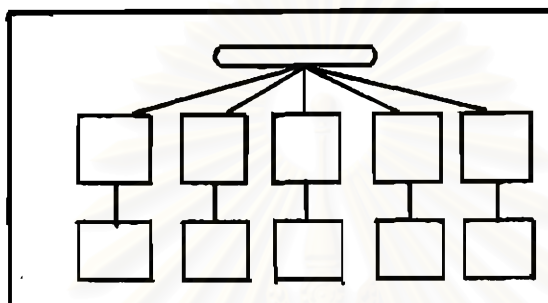
3. แผนภูมิเปรียบเทียบความแตกต่าง (Comparative map) โดยหัวข้อที่จะเปรียบเทียบจะอยู่ในกรอบบนสุด โดยมีลูกศรโยงลงมาสู่กรอบซึ่งแสดงความเหมือนและความแตกต่าง ซึ่งจะมีรายละเอียดอยู่คนละข้าง ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 7 เปรียบเทียบความแตกต่าง

4. แผนภูมิจำแนกประเภท (Classification map) แผนภูมิจะแสดงความสัมพันธ์ของหัวเรื่อง ตัวอย่าง และรายละเอียดสนับสนุน โดยหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องจะอยู่ในกรอบบนสุด และรายละเอียดสนับสนุนจะอยู่ในกรอบใต้หัวเรื่อง ดังตัวอย่างที่แสดงไว้ข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 8 จำแนกประเภท

มอริส และ ดอร์ (Morris and Dore, 1984) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแผนภูมิประกอบการอ่านไว้หลายประการ คือ

1. แผนภูมิสามารถนำไปใช้ในการเสนอบทเรียน สรุปบทเรียน หรือบททวนบทเรียนได้
2. แผนภูมิจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบความคิดต่างๆ โดยจะนำเอาแนวความคิดต่างๆ มาจำแนกแล้วจัดเข้าเป็นประเภทเดียวกัน
3. แผนภูมิจะช่วยให้การเรียนการสอนของครูบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
4. การใช้แผนภูมิจะทำให้ผู้เรียนเห็นภาพพจน์ชัดเจน ไม่เบื่อน่าเบื่อในการเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น
5. ผู้เรียนสามารถใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน เป็นบันทึกย่อส่วนตัวได้

การตั้งคำถาม (Asking Questions)

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าในเรื่องการตั้งคำถามจากเรื่องที่ฟัง ปรากฏว่า ยังไม่พบงานวิจัยใดที่เกี่ยวกับการตั้งคำถามจากเรื่องที่ฟัง แต่จะเป็นการตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน มีผู้กล่าวไว้ว่า การฝึกการฟัง สามารถใช้ทักษะเดียวกันกับการฝึกการอ่าน คือในระหว่างการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ก็จะไปพัฒนาการฟังเพื่อความเข้าใจด้วย (Pearson and Fielding, 1982 อ้างถึงใน Norton, 1985)

และระหว่างความเข้าใจในการฟังและความเข้าใจในการอ่านก็จะมาจากจุดเดียวกันดังนั้น เทคนิควิธีการ สามารถนำมาประยุกต์ใช้แทนกันได้ (Stewig and Nordberg,1995) ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้นำการตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านมาใช้เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ กล่าวถึง การตั้งคำถาม ไว้ดังนี้

โรบินสัน (Robinson,1961) ได้กล่าวไว้ว่า การตั้งคำถาม ทำได้โดยการเปลี่ยนหัวข้อ ที่อ่านให้เป็นคำถาม การตั้งคำถามนี้ จะทำให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น ดังนั้นจึง เพิ่มความเข้าใจมากขึ้น คำถาม จะช่วยให้นักย้อนถึงความรู้เดิมที่มีอยู่ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ที่สำคัญ ก็คือ คำถามจะต้องสัมพันธ์กับเรื่องราวที่กำลังอ่าน ในเวลาเดียวกัน ก็ควรจะต้องถาม ตัวเองดูด้วยว่า ใจความสำคัญที่ผู้เขียนกำลังพูดถึงอยู่นั้นคืออะไร ทำไมจึงสำคัญ สำคัญอย่างไร และเกี่ยวข้องกับอะไร หรือใครบ้าง ตอนไหน หรือเมื่อไร อย่างไรก็ตาม ควรพยายามตั้งคำถาม ให้ได้ เพราะจะช่วยทำให้การอ่านในขั้นต่อไปเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย และสามารถจับประเด็น สำคัญไม่ผิดพลาด และคิดอยู่เสมอว่าต้องอ่านเพื่อหาคำตอบนั้น

คันทิงแฮม (Cunningham,1971) กล่าวว่า การใช้คำถาม คือ การใช้คำพูดที่ต้องการ การ คำตอบ หรือต้องการการตอบสนองจากบุคคลที่ถูกถาม การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ ในการแสวงหาข้อมูล หรือแปลความหมายข้อมูล การใช้คำถามนั้นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และช่วยให้เด็กเกิดความคิด

ไวแกนด์ (Weigand,1971) กล่าวว่า การใช้คำถาม คือ การใช้คำพูดที่ต้องการให้เกิด การตอบสนอง จากบุคคลที่ถูกถามคำถามโดยตรง เกิดความคิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และยัง กระตุ้นให้คิดอย่างมีเหตุผล และช่วยพัฒนาความคิดให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

จอห์นสัน (Johnson,1973) กล่าวว่า คำถามที่ดี จะกระตุ้นให้นักเรียนคิดถึงสิ่งที่ได้อ่าน และอาจส่งผลในการพัฒนาความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้นถ้าไม่มีคำถามอาจจะขาดความเข้าใจ ที่ลึกซึ้งนี้ได้

บรูมเลย์ (Bromley,1988) กล่าวว่า ทางที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจของเด็ก ก็คือ การตั้งคำถาม และควรสอนพวกเขาว่า จะตั้งคำถามอย่างไร การตั้งคำถามคือรูปแบบของการทำนาย เมื่อเราเริ่มการอภิปรายกัน การทำนาย เป็นการวิเคราะห์ความเข้าใจ การทำนาย มีความหมายเดียวกับการตั้งคำถาม มีงานวิจัยจำนวนมากที่สนับสนุนความคิดที่ว่า ผู้ที่ตั้งคำถามที่ดี ก็จะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจดี

เราสามารถตัดสินความเข้าใจของเด็กจากภาษาพูด หรือเขียน หรืออีกทาง คือการตั้งคำถาม ความสามารถที่จะสร้างความหมายโดยการทบทวน วาดรูป รูป แสดง หรือทำบางสิ่งบางอย่าง เพื่อบอกถึงความเข้าใจ ในความเป็นจริง การตอบคำถาม เป็นทางที่จำกัด เพราะความเข้าใจของเด็กอาจจะมีมากกว่านั้น และคำถามก็ไม่สามารถล่วงลึกเข้าไปได้ แต่โดยทั่วไป การตั้งคำถาม เป็นการวัดความรู้ขั้นแรกที่เด็กรู้ ก่อนที่เด็กจะได้ยินหรืออ่าน ดังนั้นความเข้าใจไม่สามารถวัดได้โดยตรง

โทมัส (Tomas,1988 อ้างถึงใน Bromley,1988) กล่าวว่า ธรรมชาติของเด็กทั่วโลก จะมีความอยากรู้อยากเห็นเป็นพื้นฐาน การตั้งคำถามเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง หรือเป็นการพัฒนาสติปัญญา โทมัสแนะนำว่า ควรจะเป็นคำถามที่ขึ้นต้นว่า ทำไม ส่วนคำถามที่ว่า อะไร และอย่างไร ไม่ควรให้มีมากนัก คำถามที่ขึ้นต้นว่า ทำไม จะมีความสำคัญ เพราะว่ามันจะเข้าไปถึงจิตใจของการเรียนรู้จริงๆ คือ สนองความอยากรู้อยากเห็นตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และเหตุผลที่เราสอน เรารู้ว่า คำถามที่ขึ้นต้นว่า ทำไม จะไปสนับสนุนการคิดวิเคราะห์ และทำให้การตอบสนองขยายออกไป และเราควรให้การตั้งคำถามนั้นเกิดติดเป็นนิสัย

นอร์ริส (Norris,1975 อ้างถึงใน เรวดี นีรัญ, 2533) ได้แบ่งคำถามเพื่อความเข้าใจในการอ่าน ออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. คำถามที่ผู้อ่านสามารถตอบได้ โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบ Yes/No หรือ True/False
2. คำถามที่ผู้อ่านสามารถตอบได้ โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ เป็นคำถามประเภท Wh-Questions ที่ถามเกี่ยวกับ Who, When, Where และ What
3. คำถามที่ผู้อ่านสามารถตอบได้ โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏอย่างชัดเจนในประโยคหลายๆประโยค เป็นคำถามประเภท Wh-Questions ที่ถามเกี่ยวกับ Why และ How

4. คำถามที่ผู้อ่านสามารถตอบได้ โดยใช้การอิงความ หรือความหมายที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน

5. คำถามที่ผู้อ่านสามารถตอบได้โดยใช้การประเมินผล หรือ การตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลจากข้อความที่อ่าน และประสบการณ์ของตนเอง

วิดโดสัน (Widdowson, 1979) ได้เสนอแนะการใช้คำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1. คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา โดยถามคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลในเนื้อหาที่ให้มาโดยตรง เช่น

1.1 คำถามที่ต้องการคำตอบที่เป็นข้อมูล หรือเหตุผล (Wh-Questions)

1.2 คำถามที่ต้องตอบรับ หรือปฏิเสธ (Yes/No Questions)

1.3 คำถามแบบถูก-ผิด (True-False)

1.4 คำถามแบบให้เลือกตอบ (Multiple Choice)

2. คำถามเกี่ยวกับหน้าที่ของคำในประโยค แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 การอ้างอิง (Reference) เป็นการถามความเข้าใจความหมายของคำ และประโยคที่ระบุถึง ว่ามีความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ ระดับนี้ไม่เน้นถึงการตีความ

2.2 การสรุปความ (Inference) เป็นการถามเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในการอ่าน ระดับนี้จะเน้นให้นักเรียนได้รู้ถึงแนวคิดของผู้เขียนและเรื่องที่อ่าน

นอกจากนั้น วิดโดสัน ได้กล่าวเสริมเกี่ยวกับประเภทของคำถามว่า นักเรียนจะสามารถทำได้ดีในคำถามประเภทถูก-ผิด และประเภทให้เลือกตอบ โดยนักเรียนจะทำคำถามประเภทถูก-ผิดได้ดีกว่าประเภทให้เลือกตอบ เพราะนักเรียนจะไม่สับสนกับข้อมูลอื่นๆที่เป็นตัวลวง แต่มีข้อเสียคือ ผู้เรียนอาจใช้การเดา ซึ่งวิธีแก้ก็คือ เพิ่มคำสั่งในคำถามชนิดถูก-ผิด โดยให้เขียนเหตุผลเติมลงไป เพื่อตรวจสอบความเข้าใจด้วย และอาจให้นักเรียนอธิบายคำศัพท์ "this", "it" หรือคำศัพท์ต่างๆว่าหมายถึงอะไร เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการตีความด้วย

ฮอสคิสสัน และทอมกินส์ (Hoskisson and Tompkins, 1987) กล่าวว่า การตั้งคำถามเป็นกลยุทธ์การฟังอย่างหนึ่ง ที่นักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถเรียนรู้ นักเรียนสามารถใช้คำถามในการเพิ่มความเข้าใจในสารที่ผู้พูดส่งมา ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ

1. คำถามที่ถามผู้พูด ในเรื่องที่ฟังแล้วแต่ยังไม่กระจ่างชัด
2. คำถามที่ถามตนเอง เพื่อนำทางไปสู่การฟังและความเข้าใจ

กรมการฝึกหัดครู (2520) ได้สรุปประโยชน์ของการใช้คำถามไว้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเสริมสร้างความสามารถทางความคิดให้แก่ผู้เรียน การสอนที่ปราศจากคำถามจะไม่สามารถปลูกฝังนิสัยการคิดที่ดีให้แก่ผู้เรียนได้
2. ใช้เป็นส่วนเร้าความสนใจ ทั้งนี้ครูอาจใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ ในทุกขั้นตอนที่สอน เช่น การถามให้สังเกต อาจใช้เป็นการเริ่มต้นที่ดี การซักถามระหว่างการเสนอความรู้ ก่อให้เกิดความเข้าใจ
3. คำถามที่ดีทำให้เกิดการอภิปรายต่อเนื่อง เป็นการขยายความคิดและแนวทางในการเรียนรู้
4. ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงเฉพาะแต่การตอบคำถามอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในการถามคำถาม และคิดค้นหาความรู้เพิ่มเติมอีกด้วย
5. ใช้เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
6. ก่อให้เกิดการค้นคว้าและสำรวจความรู้ใหม่ การใช้คำถามที่ดีในบางครั้งจะเป็นต้นเหตุให้ผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการค้นคว้าให้เกิดขึ้น
7. ใช้คำถามทบทวน หรือสรุปเรื่องราวที่สอนให้กระชับรัดยิ่งขึ้น
8. ใช้วัดผลความเข้าใจ และความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งวัดผลการสอนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายเพียงใด

ลักษณะของการฟังที่มีประสิทธิภาพ

กองวิชาการ (2539) กล่าวถึงลักษณะการฟังที่มีประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

1. ฟังแล้วเข้าใจตรงตามความหมายของผู้พูด
2. ฟังแล้วสรุปใจความสำคัญได้
3. ฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ รู้ว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อ
4. มีสมาธิในการฟัง ไม่ปล่อยอารมณ์เลื่อนลอย
5. ฟังอย่างมีจุดมุ่งหมาย รับรู้ที่กำลังฟังเรื่องอะไร

6. ฟังแล้วเกิดความรู้สึกสนใจ และรู้คุณค่าของสิ่งที่ฟัง
7. ฟังแล้วรู้ถึงเจตนา และความคิดที่ต่างกันของบุคคลต่างๆ
8. มีมารยาทในการฟัง
9. มีการจดบันทึกสาระสำคัญจากเรื่องที่ฟัง เช่น แง่คิด คำคม สรุปเรื่องที่ฟัง เป็นต้นฯ หรือสรุปความคิดทั้งหมดจากสิ่งที่ได้ฟัง

กุสุมา รัชชมณี, ปรีชา เอกรินทร์ และคณะ (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. ต้องมีสมาธิในการฟัง
2. สนใจต่อสิ่งที่ฟัง
3. ต้องมีจุดมุ่งหมายในการฟัง
4. ต้องมีความสามารถในการจับใจความ
5. มีความพร้อมในการฟัง
6. ฟังโดยไม่มีความลำเอียงต่อผู้พูดและต่อเรื่องที่ฟัง
7. จดบันทึกสิ่งที่ฟังและนำไปใช้ประโยชน์

สนิท ตั้งทวี (2529) ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

1. มีสมาธิในการฟัง
2. ตั้งจุดมุ่งหมายในการฟัง
3. วิเคราะห์เจตนาของผู้พูด
4. สนใจเรื่องที่ฟัง
5. ต้องวางใจเป็นกลาง ไม่มีอคติใดๆต่อผู้พูด
6. ฟังด้วยความพยายามและตั้งใจ
7. จับประเด็นสำคัญให้ได้
8. ไม่จับผิดผู้พูด
9. ให้เกียรติผู้พูด
10. ฟังอย่างสำรวมและมีมารยาทอันดีงาม

บันลือ พุกกะวัน (2530) ได้กล่าวถึงลักษณะของการฟังที่ดี มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. มีสมาธิที่จะฟัง หมายถึงตั้งใจ สนใจในเรื่องราวที่ครูเล่า
2. การได้ยินแจ่มชัด

3. ผู้ฟังจะต้องติดตามเรื่องที่ฟัง และสามารถลำดับเหตุการณ์ที่ฟังได้ถูกต้อง
4. ผู้ฟังต้องเข้าใจเรื่องราวที่ผู้พูดพูด
5. สามารถจับใจความย่อเรื่องราวที่ฟังได้
6. รู้จักถามความคิดเห็นที่ไม่เข้าใจ หรือสงสัย
6. รู้จักประเมินเรื่องราว โดยชี้ให้เห็นส่วนดี ส่วนบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะทางแก้ไขได้ด้วย

ผะอบ โปษะกฤษณะ (2532) ได้กล่าวถึง การฟังที่ดี มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ฟังด้วยความตั้งใจ หรือมีสมาธิในการฟัง
2. ฟังฟังในสิ่งที่ควรฟัง
3. ฟังโดยไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์
4. ฟังตามจุดประสงค์ของผู้ฟัง
5. ใช้วิจารณญาณในการฟัง
6. นำสิ่งที่รับฟังนั้นมาปรับให้เข้ากับชีวิตประจำวัน
7. ใช้ศิลปะของการฟัง

ดวงใจ ไทยอุบุญ และ แอนน์ รัตนากร (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายในการฟัง การฟังทุกครั้งย่อมมีจุดมุ่งหมาย ผู้ฟังควรเข้าใจจุดมุ่งหมายในการฟังแต่ละครั้ง จุดมุ่งหมายในการฟังจำแนกได้ดังนี้

- 1.1 ฟังเพื่อความรู้
- 1.2 ฟังเพื่อคิด
- 1.3 ฟังเพื่อความเพลิดเพลิน

2. ลักษณะนิสัยของผู้ฟัง นิสัยในการฟังมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่มีนิสัยที่ไม่ดีในการฟัง จะไม่มีประสิทธิภาพในการฟัง

3. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญเช่นเดียวกันที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการฟัง

กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้มีทักษะในการฟังยอมฟังได้โดยมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความว่า

1. เข้าใจเรื่อง เมื่อฟังข้อความที่เป็นเรื่องติดต่อกัน สามารถจับประเด็นสำคัญ แล้วถ่ายทอดให้คนอื่นฟังต่อไปได้ และอยู่ในความทรงจำเป็นเวลานานพอควร
2. จับประเด็นได้ เมื่อฟังแล้วสามารถจับประเด็นที่สำคัญที่สุด และประเด็นรองๆ ลงไป มาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวย่อๆ หรือสามารถบอกกล่าวแก่ผู้อื่นต่อไปได้พอเป็นสังเขป
3. วิเคราะห์ได้ ผู้ฟังสามารถแยกแยะเนื้อความที่ได้ฟัง และบอกได้ว่า อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล เช่น เมื่อได้ฟังเด็กคนหนึ่งกระทำความผิดอย่างหนึ่งและได้ทราบเรื่อง สภาพครอบครัว ตลอดจนอุปนิสัยของเด็กคนนั้น ก็สามารถวิเคราะห์หรือออกมาได้ว่า อะไรเป็นเหตุให้เด็กกระทำอย่างนั้น และวิเคราะห์ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดบอกความรู้สึกนึกคิดของผู้พูด
4. ตีความได้บางครั้งข้อความที่ฟังมีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร ผู้ฟังต้องตีความ กล่าวคือ ทำความเข้าใจว่า อาจมีความหมายอะไรบางอย่างที่ใกล้เคียง หรือเบี่ยงเบนไปบ้าง ผู้พูดอาจซ่อนความหมายไว้ในโวหาร ซึ่งอาจเป็นสุภาพสัน หรือคำพังเพย หรือบทกลอนสั้น ๆ บางครั้งผู้ฟังแต่ละคนอาจตีความไม่ตรงกัน ขึ้นอยู่กับความรอบรู้ อุปนิสัยและประสบการณ์
5. ประเมินค่าได้ เมื่อฟังแล้วสามารถบอกได้ว่า ข้อความที่ฟังมาดีหรือไม่ดี ด้วยเหตุผลอะไรตามความคิดเห็นของตน เช่น ดีเพราะเป็นประโยชน์ในด้านการเผยแพร่ความรู้ หรือให้สติ เตือนให้ระมัดระวังสิ่งใด การแยกออกว่าส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้พูด จะช่วยให้สามารถประเมินค่าได้เที่ยงตรง

พันธุทิพา หลาบเลิศบุญ และคณะ (2535) ได้กล่าวถึงลักษณะการฟังที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ผู้ฟังมีประสาทหูร่งไว จับเสียงได้รวดเร็ว ถูกต้อง
2. มีสมาธิ ไม่ออกแวก ไม่ใจลอย อดทนต่อสิ่งรบกวน
3. มีพื้นความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังพอสมควร
4. มีความรู้เชิงภาษาพอสมควร เช่นการใช้สำนวนโวหาร ซึ่งมีความหมายต่างไปจากที่เห็นเรียงกันอยู่ คำศัพท์ยากๆ หรือคำศัพท์ทางวิชาการ
5. มีจิตใจกว้างขวางพอที่จะยอมรับฟังความเห็นและเรื่องราวต่างๆ ได้ โดยไม่จำกัดประเภทและขอบเขต
6. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้พูด และฟังด้วยความเต็มใจ

7. มีความสังเกต มีวิจารณ์ญาณ สรุปได้ว่าข้อความตอนใดเป็นเนื้อความ
ตอนใดเป็นข้อความอุทาหรณ์ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น
8. สามารถสรุปเรื่องราวที่ฟังได้ และถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ถูกต้อง

ธิดา โมสิกรัตน์ (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมกรรมการฟังที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ฟังด้วยความสนใจ ไม่ว่าจะเรื่องที่ฟังจะยาก หรือสลับซับซ้อนก็ตาม
2. ฟังผู้พูดทุกคนโดยไม่เลือกว่าคนนั้นเป็นคนดี พูดเก่งหรือไม่
3. ฟังให้เข้าใจความหมายที่ผู้พูดสื่อสารมา
4. ฟังโดยสังเกตอย่างถี่ถ้วน
5. ฟังด้วยความอดทน
6. ฟังโดยไม่คิดเตรียมตัวที่จะได้ตอบในขณะที่ฟัง
7. ฟังโดยไม่ถือการเส่นสำนวนเป็นใหญ่
8. ฟังโดยไม่ขัดคอ
9. ฟังเพื่อพยายามหาข้อตกลงร่วมกันกับผู้พูด
10. ฟังโดยทำความเข้าใจให้ตรงกันกับผู้พูด

เพ็ตตี และคณะ (Petty and other, 1985) ได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เป็นผู้ฟังที่ดี มีประสิทธิภาพ คือ

1. มองดูผู้พูด
2. ไม่พูดขณะที่กำลังฟัง
3. พยายามคิดเฉพาะในสิ่งที่ผู้พูดพูดเท่านั้น
4. พยายามจับใจความสำคัญที่ผู้พูดมักจะพูดตั้งแต่เริ่มเรื่อง
5. พยายามจำรายละเอียดสำคัญ อย่างน้อย 2 จุด ที่ผู้พูดพูด
6. เมื่อผู้พูดพูดจบ จดบันทึกใจความสำคัญ หรือรายละเอียดทันที
7. ตั้งคำถามในจุดที่จำไม่ได้ หรือไม่เข้าใจ

การวัดและประเมินผลการฟัง

กองวิชาการ (2539) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลทักษะการฟังไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลสมรรถภาพการฟัง เป็นการวัดพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
2. การวัดและประเมินผลสมรรถภาพการฟัง จะต้องประเมินใน 5 สมรรถภาพ คือ ฟังแล้วปฏิบัติตามได้ ฟังแล้วเข้าใจ ร่วมกิจกรรมการฟังด้วยความเพลิดเพลิน เห็นคุณค่าของการฟัง และมีนิสัยที่ดีในการฟัง
3. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของการฟัง สามารถใช้ข้อสอบเป็นเครื่องมือในการวัดได้ดี โดยระดับช่วงชั้น ป.1-2 เน้นด้านความรู้ ความจำ และความเข้าใจ ส่วนชั้นที่สูงขึ้น ควรเน้นด้วยความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินค่าให้มากขึ้น
4. การวัดและประเมินผลสมรรถภาพการฟัง สามารถกระทำได้หลายวิธี คือ การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ คือแบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ แบบจัดอันดับคุณภาพ

กรมสามัญศึกษา (2522 อ้างถึงใน พรรณี สุวรรณรัตน์, 2537) เสนอวิธีการวัดผลการฟัง โดยผู้ฟังสามารถประเมินผลการฟังของตนเองโดยตอบคำถามต่อไปนี้

1. ฟังได้ยินชัดเจนหรือไม่
2. ฟังพอรู้เรื่องหรือไม่
3. ฟังแล้วเข้าใจความหมายตรงตามที่ถูกพูดประสงค์หรือไม่
4. ฟังแล้วเก็บใจความสำคัญได้หรือไม่
5. ฟังแล้วได้คำตอบปัญหา ที่สงสัยหรือไม่
6. ฟังแล้วรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่ได้ฟังหรือไม่
7. ฟังแล้วได้ความรู้อะไรบ้าง
8. ฟังแล้วได้ความคิดอะไรบ้าง
9. ฟังแล้วทำให้จิตใจ หรืออารมณ์เป็นอย่างไร
10. ฟังแล้วเชื่อหรือไม่ เพราะเหตุใด
11. ฟังแล้วสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้หรือไม่

12. ฟังแล้วได้เนื้อถ้อยกระทงความครบถ้วนหรือไม่
13. ฟังแล้วนำไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง
14. มีสมาธิในการฟังแน่วแน่หรือไม่
15. รู้จักสำรวจกริยามารยาทในขณะที่ฟังหรือไม่
16. รู้สึกเบื่อ หรือสนใจในเรื่องที่ฟัง
17. ฟังแล้วปฏิบัติตามถูกต้องหรือไม่
18. ฟังแล้วประเมินค่าเรื่องที่ฟังได้หรือไม่

บันทึก พทกษะวัน (2530) ได้กล่าวถึงวิธีตรวจสอบทักษะการฟังไว้ดังนี้

1. ให้ฟังแล้วปฏิบัติตาม ครูอาจมีข้อสอบที่ใช้ภาพ แล้วสั่งให้เด็กเลือกทำเครื่องหมายในภาพ หรือตัวเลขที่กำหนด
2. ครูสังเกตจากการฟังว่าเด็กมีความสนใจ หรือกระตือรือร้นที่จะฟังหรือไม่
3. ครูต้องพูดซ้ำคำสั่ง คำถามบ่อยๆหรือไม่ เพียงใด หากต้องพูดซ้ำก็ควรแก้ไขการพูดของครู และฝึกสมาธิในการฟังของเด็กเพิ่มมากขึ้น
4. สังเกตจากผู้เรียนสามารถตอบคำถามจากการฟังเรื่องราวที่ครูพูด หรือเล่าได้ดีเพียงใด
5. ดูจากเด็กที่รู้จักถามเกี่ยวกับเรื่องราวที่ครูเล่า ถามคำศัพท์หรือคำยากบ้าง ถ้ามีก็แสดงว่าเด็กสนใจ ติดตามที่ครูพูดหรือเล่าอยู่นั้น
6. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในการฟังได้ถูกต้อง หรือผิดจังหวะขึ้นตอน จะแสดงออก ก็ควรแก้ไขช่วยเหลือโดยการเล่าหรือกล่าวซ้ำ
7. ควรใช้ข้อทดสอบเกี่ยวกับเรื่องราวที่ฟังว่าเข้าใจเรื่องราวได้ดีเพียงใด

อัจฉรา วงศ์โสธร (2538) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินทักษะการฟังไว้ว่า เกณฑ์การประเมินทักษะการฟังควรเป็นไปตามรูปแบบการฟัง เช่น ถ้าเป็นการฟังแบบตัวต่อตัวในการสนทนา ควรใช้เกณฑ์ที่กำหนดความสามารถในการจับใจความ การตีความ การสังเกตเกี่ยวกับกริยาอาการ สีน้าท่าทางของผู้พูด วัตถุประสงค์ของการพูด บริบทของการพูด สัมพันธภาพระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง สถานภาพของผู้พูด ลีลาภาษาที่ใช้ ถ้าเป็นการฟังที่ไม่ใช่แบบตัวต่อตัว เช่น การฟังวิทยุ โทรทัศน์ การบรรยาย ก็ควรเพิ่มเกณฑ์การกำหนดความสามารถในการระบุประเภท

ของเนื้อความของการพูดว่าเป็นไวยากรณ์ มีหน้าที่ภาษา และความสัมพันธ์ของเนื้อความทางด้านภาษาและความสัมพันธ์ ของเนื้อความทางด้านประสบการณ์ของผู้พูดและผู้ฟังอย่างไร

แฮริส (Harris, 1974) ได้แบ่งลักษณะของการทดสอบการฟังไว้ดังนี้

1. ทดสอบการจำแนกเสียง แบ่งชนิดของการทดสอบได้เป็น 2 แบบ คือ
 - 1.1 การทดสอบการจำแนกเสียงที่แตกต่างกัน ในระดับคำ
 - 1.2 การทดสอบการจำแนกเสียง เมื่ออยู่ในบริบท
2. ทดสอบความเข้าใจในการฟัง ซึ่งแบ่งชนิดของการทดสอบได้ดังนี้
 - 2.1 การฟังคำสั่ง และการปฏิบัติตาม
 - 2.2 การตอบคำถามที่ได้ยิน และขยายความประโยคบอกเล่าที่ได้ยิน
 - 2.3 การฟังบทสนทนาสั้นๆ แล้วตอบคำถาม
 - 2.4 การฟังคำบรรยายแล้วตอบคำถาม

ฮีตัน (Heaton, 1975) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของการออกแบบสอบทักษะการฟังไว้ดังนี้

1. การใช้รูปภาพ ซึ่งเหมาะสำหรับเด็กเริ่มเรียน
 - 1.1 ให้นักเรียนดูรูปภาพแล้วทดสอบความเข้าใจในรูปภาพ โดยการอ่านประโยคให้นักเรียนฟัง ถ้าข้อความใดที่ได้ยินไม่มีในรูปภาพ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายขีด ถ้าข้อความ ตรงกับในรูปภาพให้ใส่เครื่องหมายถูก
 - 1.2 ให้นักเรียนนำข้อความที่ได้ยินจับคู่กับรูปภาพที่กำหนดให้
2. การใช้ประโยคหรือบทความสั้นๆ ได้แก่
 - 2.1 ให้ถอดความ โดยให้นักเรียนหาประโยคที่มีความหมายเดียวกันกับประโยคที่ได้ยินจากตัวเลือก
 - 2.2 ให้ตอบคำถามโดยมีตัวเลือกกำหนดให้
 - 2.3 ให้ฟังบทสนทนาสั้นๆ แล้วตอบคำถามโดยเลือกคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้
3. การฟังเรื่องแล้วให้นักเรียนตอบคำถาม โดยเลือกคำตอบจากตัวเลือกที่

กำหนดให้

สติวิก และนอร์ทเบิร์ก (Stewig and Nordberg, 1995) ได้กล่าวถึงการประเมินการฟังไว้ว่ามี 2 ลักษณะ คือ เพื่อดูว่า จะพัฒนาการฟังให้ดีขึ้นได้อย่างไร และการประเมินพฤติกรรม การฟัง โดยจะมีทั้งครูประเมินนักเรียน และนักเรียนประเมินตัวเอง

ครูประเมินนักเรียน

1. แบบทดสอบมาตรฐาน
2. การประเมินอย่างไม่เป็นรูปแบบ ได้แก่

2.1 การสังเกตอย่างไม่เป็นทางการของพฤติกรรมการตอบสนองของเด็ก การตอบสนองต่อการอภิปรายกลุ่ม หรือ การพัฒนาทักษะการจดบันทึก

2.2 บัญชีตรวจสอบ จะช่วยในการประเมิน ทักษะการฟังจะเป็นกลุ่มเป้าหมายและบันทึกในรูปแบบเปรียบเทียบ สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องจัดกลุ่มทักษะอย่างเฉพาะเจาะจงและกำหนดจำนวนข้อ รูปแบบอย่างยาว แบบตรวจสอบจะเน้นหนักในการสัมภาษณ์ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเพื่อเป็นแนวทางที่จะติดตามผลการอภิปรายกับเพื่อน หรือทั้งชั้น หรือส่วนบุคคล

2.3 การทดสอบไม่เป็นรูปแบบ จะเตรียมการในการพูด หรือการเขียน สำหรับทักษะการฟัง

ครูเกรด 1 จะใช้เรื่องราวในเครื่องบันทึกเสียง แล้วให้เด็กระบายสีในใบงาน

ครูเกรด 3 อ่านเรื่องย่อบางส่วน และถามเพื่อให้เขียนเรื่องให้อีกห้องอ่าน และเมื่อจะประเมินการฟัง ครูควรเน้นในข้อมูลที่เขียนมากกว่าทักษะการเขียน

2.4 การประเมินตนเองของนักเรียน ควรจะเป็นข้อสำคัญของโปรแกรมการฟัง ถึงแม้ว่าจะเป็นอันดับสุดท้าย แต่ก็ยังเป็นเครื่องมือที่มีค่าสำหรับครูในการตัดสินใจว่าเด็กแต่ละคน มีวิธีการฟัง และมีพัฒนาการอย่างไร

นักเรียนประเมินตัวเอง

มีเทคนิคอยู่ 4 อย่างที่ได้แนะนำเอาไว้

1. การอ่านบทความ จะทำให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวและมีนิสัยในการอ่าน เพราะเขาจะเขียนถึงจุดหมาย ข้อเด่น ข้อด้อย หรือการฟังอย่างไรให้เหมาะสม
2. การพูดถึงการฟังทุกวัน จะทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญ และ การปรับปรุงการวิจารณ์ไปในทางบวกของครู จะเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็ก

3. การทดสอบการฟังที่ไม่เป็นรูปแบบ เป็นการเสนอแนะขั้นแรกให้เด็กว่าจะฟังอย่างไร พวกเขาจะตรวจการสอบของเขาได้ และบันทึกพัฒนาการได้ตลอด
4. บัญชีตรวจสอบ เหมือนเป็นข้อเสนอแนะที่ง่ายในการประเมินตนเอง ของเด็ก ถ้ามากขึ้นจะทำให้งั้น ดังนั้นควรจะเน้นเฉพาะทักษะที่สอนและย้ำตลอด

โปรแกรมการสอน

โปรแกรมการสอน หมายถึง รายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียน การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น เด็กความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้มากที่สุด โดยที่ผู้สร้างโปรแกรมการสอนจะเรียกโปรแกรมแตกต่างกันออกไปตามจุดมุ่งหมาย หรือลักษณะโปรแกรมที่วางไว้ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็ก พิเศษ โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.) โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย (วัตถุประสงค์) ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล (อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ, 2536)

โปรแกรมการสอน หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียน การสอน เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมาย หรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็ก พิเศษโปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.) โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราล์ฟ ฮาร์มัน และไซมอน ที่มีต่อขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย (เป้าหมาย) ลักษณะของโปรแกรม การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลโปรแกรม (สมิต อามศูวรรณ, 2539)

การพัฒนาโปรแกรมการสอน

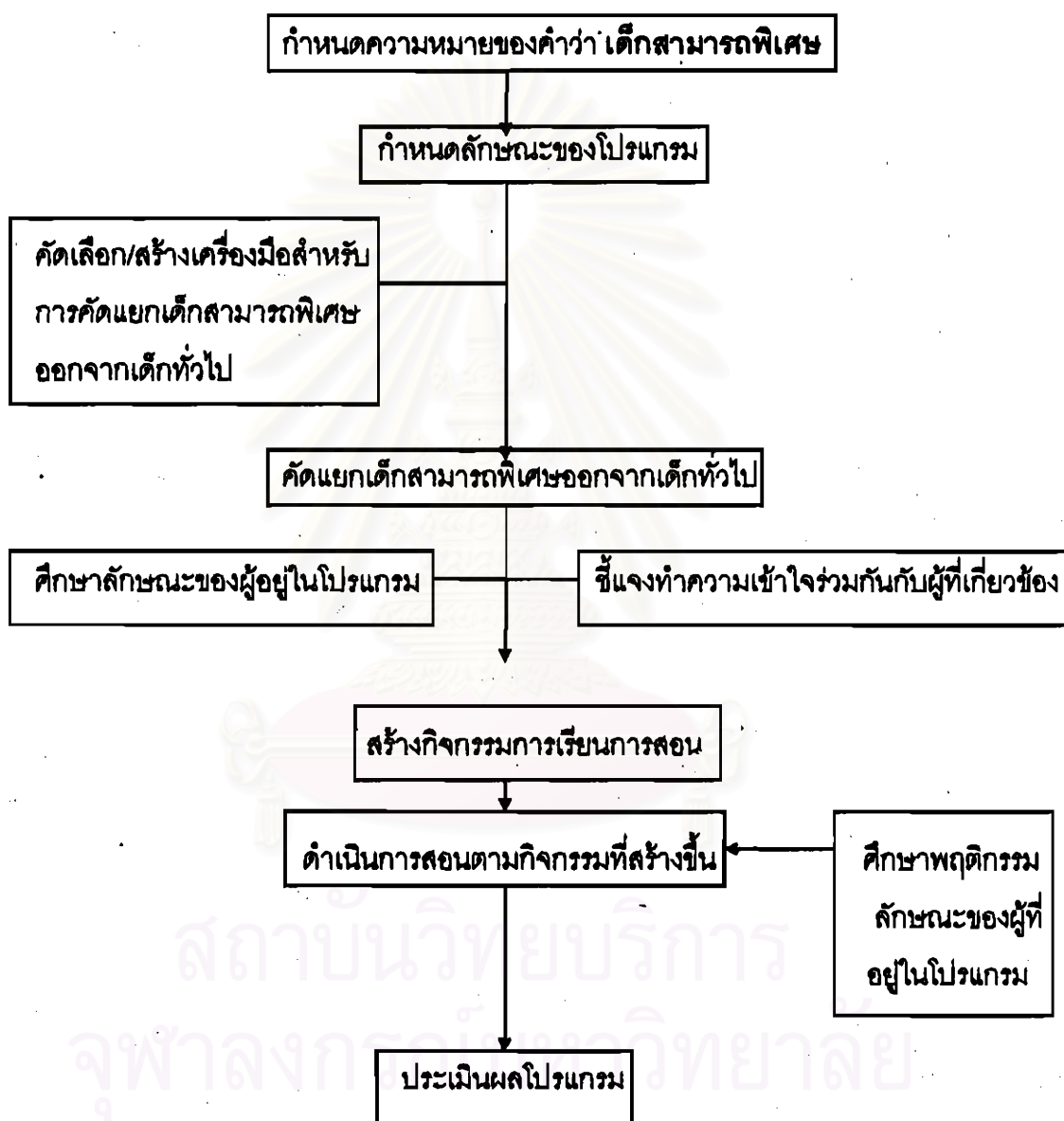
แมคคาลิน และอีเวส (Mclaughlin and Eaves,1796 อ้างถึงใน Paul and Mclaughlin,1981) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผู้เรียน (Assessment)
2. การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน (Setting Goals and Instructional Objectives)
3. การวิเคราะห์ผลงาน (Task Analysis)
4. การเลือกและใช้กลยุทธ์ในการสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ (Selection and Use Of Instructional Strategies Including Materials)
5. การประเมินโปรแกรม (Program Evaluation)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างโปรแกรมการสอน

1. รูปแบบโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กสามารถพิเศษในชั้นประถมศึกษา
ดวงเดือน อ่อนนวม (2529) ได้เสนอรูปแบบโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็ก
สามารถพิเศษ ในชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

2. โปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา

ประเสริฐ ศรีวิเศษ (2529) นำเสนอโปรแกรมบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพ กับวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด สุขภาพ จุดเด่น และจุดด้อยของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพ สังคม เศรษฐกิจ ของประเทศไทย และของโลก
3. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับอาชีพ ในระดับต่างๆ
4. เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ และวางแผนเพื่อพัฒนาตนเอง เข้าสู่อาชีพที่เหมาะสมกับงาน

การเตรียมตัวของครู

1. ศึกษาแนวการบูรณาการการศึกษา เพื่ออาชีพตามโปรแกรมที่จัดไว้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวทางของการศึกษาเพื่ออาชีพ
2. วางแผนใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ตามโปรแกรม
3. เตรียมแบบฟอร์มและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรมการศึกษาเพื่องานอาชีพ
4. ติดต่อขอความร่วมมือจากครูแนะแนวและบรรณรักษ์ในกรณีที่ต้อง ขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม เกี่ยวกับอาชีพหรือการค้นคว้าในห้องสมุด

ลักษณะของโปรแกรม

1. ส่วนประกอบของโปรแกรม จัดเรียงลำดับตามแนวคิดหลักของการศึกษาเพื่องานอาชีพ 5 ประการ คือ

- ก. ความเข้าใจในตนเองและบุคคลอื่น
- ข. ความรู้ความเข้าใจในงานอาชีพ
- ค. พัฒนาการทางทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพ

- ง. การเป็นผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพ
- จ. การวางแผนและเตรียมการเพื่องานอาชีพ

แต่ละแนวคิดหลักจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

- ก. ความคิดรวบยอด
- ข. จุดประสงค์
- ค. เนื้อหาบูรณาการ การศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา
- ง. กิจกรรมการเรียนการสอน
- จ. การวัดและประเมินผล

2. การนำเสนอเนื้อหาบูรณาการการศึกษาเพื่องานอาชีพกับวิชาสังคมศึกษา

3. โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พลวท.) (อ้างถึงใน อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ, 2536) มีองค์ประกอบดังนี้

วัตถุประสงค์ เพื่อผลิตนักวิทยาศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถในสาขาที่ประเทศต้องการ

ผู้รับผิดชอบ กระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

ลักษณะของโปรแกรม เป็นการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ทางวิทยาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาไปจนถึงชั้นอุดมศึกษา โดยได้รับทุนตลอด ช่วงการศึกษา

การคัดเลือกนักเรียนเข้าโปรแกรม คัดเลือกจากนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางด้านวิทยาศาสตร์ และสมัครใจที่จะเข้าร่วมโปรแกรม โดยต้องเป็นผู้มีผลการเรียนดีสม่ำเสมอ ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด มีความประพฤติดี มีจริยธรรมและมีทัศนคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์

วิธีการจัดการเรียนการสอน นักเรียนที่อยู่ในโปรแกรมจะต้องเรียนร่วมกับเพื่อนตามหลักสูตรปกติ แต่ได้รับการสอนเสริม หรือเพิ่มพูนความรู้ในทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกเหนือจากเวลาเรียนปกติ เช่นตอนเย็นหลังเลิกเรียน วันเสาร์ หรือในช่วงปิดภาคเรียน

4. โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ

ฉวีวรรณ ประคองจิตมัน (2535) ได้เสนอการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบดังนี้

กำหนดความหมายของคำว่า การเตรียมความพร้อมทางอาชีพ

การเตรียมความพร้อมทางอาชีพ หมายถึง การวางแผนให้นักเรียนมีประสบการณ์ พฤติกรรม เจตคติที่ดีต่องานอาชีพ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีพศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเอง ด้านการรู้จักอาชีพ ด้านการสัมพันธ์ตนเองกับงานอาชีพ และ ด้านการวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

กำหนดลักษณะของโปรแกรม เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 3 วัน

การคัดเลือกนักเรียนเข้าโปรแกรม คัดเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดราชบุรี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 30 คน

สร้างกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด 22 แผน แต่ละแผนประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม จุดประสงค์ อุปกรณ์ วิธีดำเนินการ ระยะเวลา สรุป ซึ่งสอดคล้องและครอบคลุมกิจกรรมการเรียนการสอนอาชีพศึกษา

ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง (3 คาบ) เวลา 15.30-16.30 น. และศึกษานอกสถานที่ จำนวน 3 ชั่วโมง (9 คาบ) รวมทั้งหมด 81 คาบ (27 ชั่วโมง)

ประเมินผลโปรแกรม โดยการประเมินโครงสร้าง และแผนการจัดกิจกรรมในโปรแกรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินนักเรียนที่เข้าร่วมในโปรแกรมด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ และแบบประเมินเจตคติทางอาชีพ และประเมินการจัดกิจกรรมในโปรแกรม ด้วยแบบสอบถามนักเรียน

5. โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วชิรพันธ์ สินสถาพรพงศ์ (2535) ได้เสนอการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

กำหนดความหมายของคำว่า การอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความ หมายถึง ความสามารถในการอ่านจับใจความ ตามระดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของ Barrett ได้แก่ การจำและระลึกตามตัวอักษรได้ การอนุมาน การประเมิน และการเห็นคุณค่า

กำหนดจุดมุ่งหมายของโปรแกรม เพื่อให้ให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความตามลำดับความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของ Barrett

ลักษณะของโปรแกรม เป็นโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่าน แบบกิจกรรมอิสระนอกเวลาเรียน สัปดาห์ละ 3 วัน

การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สนใจ เข้าร่วมโปรแกรม ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

สร้างกิจกรรมการสอน สร้างแผนการสอนทั้งหมด 14 แผน ประกอบด้วย เนื้อเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลที่สอดคล้องและครอบคลุมทักษะความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของ Barrett

ดำเนินกิจกรรมตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น ดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น สัปดาห์ละ 3 วัน (จันทร์ พุธ ศุกร์) วันละ 3 คาบ เวลา 15.30-16.30 น. รวมเวลาสอนทั้งหมด 15 ครั้ง (51 คาบหรือ 17 ชั่วโมง) แบ่งเป็นเวลาเรียน 45 คาบ และประเมินผล 6 คาบ

การประเมินผลโปรแกรม โดยใช้

1. แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย
 2. แบบสังเกตความสามารถในการตอบคำถาม
 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับกิจกรรม
 4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโปรแกรมส่งเสริม ทักษะการอ่านจับใจความ
6. โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราธส์ ฮาร์มิน และไซมอน ที่มีต่อชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

อัมพรรัตน์ วัฒนะโชติ (2536) ได้เสนอโปรแกรมการสอนตามแนวคิดของราธส์ ฮาร์มิน และไซมอน ที่มีต่อชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

กำหนดจุดมุ่งหมายของโปรแกรม เพื่อสร้างเสริมชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากชั้นที่ 2 ไปในชั้นที่สูงกว่า

กำหนดลักษณะของโปรแกรม และระยะเวลาที่ใช้ในโปรแกรม

ลักษณะของโปรแกรม เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดนอกเวลาเรียน ใช้เวลาเรียนรวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมง (3 คาบ คาบละ 20 นาที) รวม 24 ชั่วโมง ในวันจันทร์ อังคาร พุธ และพฤหัสบดี เวลา 14.30-15.30 น. หรือ 15.30-16.30

กำหนดเนื้อหาจริยธรรมในโปรแกรม 6 เรื่อง คือ ความมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา การเสียสละเพื่อผู้อื่นและสังคม ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต และความกตัญญู กตเวที

กำหนดขั้นตอนการสอนในโปรแกรมการสอน ตามแนวคิดของ ราธส์ ฮาร์มินและไซมอน ที่มีต่อชั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการสอน คือ ชั้นการคิดอย่างอิสระ ชั้นกำหนดทางเลือกหลายๆทาง ชั้นพิจารณาไตร่ตรอง ชั้นเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ชั้นปฏิบัติตามทางเลือก และชั้นปฏิบัติซ้ำจนทำเป็นประจำ

การสร้างแผนการสอนในโปรแกรม 24 แผน ลักษณะของแผนการสอน จะประกอบด้วย ลำดับที่ของแผนการสอน ชื่อแผนการสอน ระยะเวลา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล ซึ่งจะสอดคล้องกับการสอนตาม แนวคิดของราล์ฟ ฮาร์มิน และไซมอน ที่มีต่อขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม คัดเลือกโดยใช้แบบทดสอบวัดขั้นการให้เหตุผล เชิงจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 6(ฉบับราชบุรีอุปถัมภ์) ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง เลือกนักเรียนที่ได้คะแนนในการทดสอบอยู่ในเกณฑ์พิจารณา ขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 1 และ 2 คือ คะแนน 30 - 44 และ 45 - 74 คะแนน ตามลำดับ เลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 60 คน

การประเมินผลโปรแกรม โดย

1. ประเมินจากประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้การตรวจพิจารณา ให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบแต่ละข้อด้วยการทดสอบค่าที และหาค่า ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบทั้งฉบับ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
2. ประเมินจากผลการทดสอบวัดขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม

7. โปรแกรมส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการของผู้ปกครอง

พจนี เทียมศักดิ์ (2536) ได้เสนอโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก มีองค์ประกอบดังนี้

หลักการและเหตุผล เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครอง ในการศึกษาด้านโภชนาการ เพื่อให้ปฏิบัติต่อเด็กปฐมวัยที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นจนเข้าเกณฑ์มาตรฐาน

กลุ่มเป้าหมาย มี 2 กลุ่ม ได้แก่

- ก. ผู้เข้าร่วมโปรแกรม ได้แก่ผู้ปกครองของเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ยังขาดความรู้ทางด้านโภชนาการ
- ข. วิทยากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพของเด็ก เช่น ครู ผู้ดูแลเด็ก อามาย์ตำบล

เนื้อหา มี 13 เรื่อง ดังนี้ การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย 3-6 ปี การขาดสารอาหารในเด็ก ความสำคัญของอาหารต่อเด็กปฐมวัย 3 - 6 ปี อาหารหลัก 5 หมู่และคุณค่าทางอาหาร ตารางแสดงพลังงานและคุณค่าทางอาหาร. รายการอาหารพร้อมจำนวนแคลอรี ข้อแนะนำในการให้อาหารเด็ก อาหารที่ไม่ควรให้เด็กและความปลอดภัยในการรับประทาน การเลือกซื้อ เตรียม ปู่งและเก็บอาหาร สุขอนามัยและมารยาทในการรับประทานอาหาร การดูแลรักษาปากและฟัน บันทึกการเจริญเติบโตของเด็กด้านน้ำหนักและส่วนสูง น้ำนมมีประโยชน์

วิธีดำเนินการ สํารวจหาเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ทดสอบความรู้ของผู้ปกครองก่อนเข้าร่วมโปรแกรม เชิญผู้ปกครองมาเข้ารับการอบรมการใช้คู่มือ จากนั้นให้ผู้ปกครองนำคู่มือไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน โดยศึกษาสัปดาห์ละ 1 เรื่อง หลังจากบทเรียนมีแบบฝึกหัดท้ายเรื่อง รวมทั้งสิ้น 12 เรื่อง เป็นเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน ทุกสัปดาห์ วิทยากรไปสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กที่บ้าน เพื่อตรวจดูการปฏิบัติตามคู่มือฯ และช่วย สอนเสริมให้ ในกรณีผู้ปกครองไม่มีเวลาในการศึกษา ทดสอบความรู้ของผู้ปกครองหลังการเข้าร่วมโปรแกรม และชั่งน้ำหนักเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมโปรแกรมและไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม แล้วเปรียบเทียบน้ำหนักกับเกณฑ์มาตรฐานอีกครั้งหนึ่ง

สื่อการเรียนรู้ คู่มือการส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

การประเมินผล ประเมินจาก

1. ความรู้ของผู้ปกครอง โดยให้ผู้ปกครองทำแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อดูว่าเมื่อทดสอบแล้ว 3 เดือน ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมจะต้องมีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. การเพิ่มจำนวนน้ำหนักของเด็กปฐมวัยที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยการชั่งน้ำหนักเด็กก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และนำมาเปรียบเทียบกับน้ำหนักที่ชั่งได้หลังเข้าร่วมโปรแกรม และนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์น้ำหนักมาตรฐานของกรมอนามัย ว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมควรมีน้ำหนักเพิ่มสูงขึ้นจนเข้าเกณฑ์มาตรฐาน
3. การสังเกตพฤติกรรมของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยว่าได้ปฏิบัติตามคู่มือหรือไม่

8. โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ

สมิต อามสุวรรณ์ (2539) ได้นำเสนอโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

กำหนดเป้าหมายของโปรแกรม เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ ตามศักยภาพแห่งตนได้เต็มที่

กำหนดลักษณะของโปรแกรม จัดเป็นโปรแกรมเสริมหลักสูตร จัดนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 3 วัน (จันทร์ อังคาร และพุธ) หลังเลิกเรียน ช่วงเวลา 15.30-16.30 น.

กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกระดับความสามารถที่สมัครใจและได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมโปรแกรม

การจัดการเรียนการสอน มีทั้งหมด 8 ชั้น ได้แก่ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นรับทราบและกำหนดปัญหา ชั้นกำหนดทางเลือกและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ชั้นประเมินทางเลือก ชั้นเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ชั้นวางแผนและปฏิบัติตามการตัดสินใจ ชั้นประเมินผลตามการตัดสินใจ ชั้นสรุป

การประเมินผลโปรแกรม พิจารณาจาก

1. คะแนนทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการตัดสินใจ
2. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในโปรแกรม

9. โปรแกรมเพิ่มพูนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ฉันทนารี ทวีวรติลก (2539) ได้นำเสนอโปรแกรมการเพิ่มพูนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มุ่งค์ประกอบ ดังนี้

กำหนดเป้าหมายของโปรแกรม เพื่อให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ตามศักยภาพแห่งตนได้อย่างอิสระเต็มที่

กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ให้นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณดังต่อไปนี้ คือ สามารถบอกได้ว่า สิ่งที่อ่านเป็นเรื่องจริงหรือเพ้อฝัน หรือเป็นความคิดเห็น สามารถสรุปเรื่องราวที่อ่านได้ สามารถประเมินทัศนคติและจุดประสงค์ของผู้เขียนได้ สามารถบอกลักษณะของบุคคลในเรื่องได้ และสามารถลงความเห็นเกี่ยวกับอารมณ์และลักษณะน้ำเสียงของบุคคลในเรื่อง หรือประเภทของเรื่องได้

กำหนดความหมายของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ 4

กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนเข้าโปรแกรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สามารถทำคะแนนสอบปลายภาค ในภาคเรียนก่อนเข้าโปรแกรม อยู่ในระดับ 4 มีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมและได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 8 คน

กำหนดลักษณะของโปรแกรม เป็นโปรแกรมอิสระนอกเวลาเรียน สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที เป็นเวลา 8 สัปดาห์

การเตรียมการสอน

1. คัดเลือกวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก ประเภทบันเทิงคดี และสารคดี ตามความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. สร้างแผนการใช้บรรณบำบัด ตามขั้นตอนการบรรณบำบัดพัฒนา ดังนี้
 - 2.1 ชั้นจัดกิจกรรมแนะนำ
 - 2.2 ชั้นเพิ่มประสบการณ์ก่อนอ่าน
 - 2.3 ชั้นให้เวลานักเรียนอ่านและเพาะความคิด
 - 2.4 ชั้นติดตามผล
 - 2.5 ชั้นนำเข้าสู่การประเมินผลและอภิปราย

การจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามแผนทั้งหมด 22 แผน โดยใช้เวลาแผนละ 60 นาที กำหนดให้นักเรียนอ่านวรรณกรรมภาษาอังกฤษเรื่องเดียวกันทั้งกลุ่ม จำนวน 8 แผน ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกวรรณกรรมภาษาอังกฤษตามความสนใจของกลุ่ม จำนวน 2 แผน และให้นักเรียนเลือกอ่านวรรณกรรมภาษาอังกฤษอย่างอิสระตามความสนใจคนละเรื่อง และให้นักเรียนนำวรรณกรรมที่สมาชิกแต่ละคนเลือกนำไปอ่านที่บ้าน กำหนด วัน เวลา พร้อมชื่อวรรณกรรม เพื่อทำกิจกรรมอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 8 แผน

สื่อการเรียนการสอน

1. วรรณกรรมภาษาอังกฤษ
2. แผนการใช้บรรณบำบัด

การประเมินผลโปรแกรม ประเมินจาก

1. แบบทดสอบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ
2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับโปรแกรม

10. โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กานดา ศรีพรวิสิฐ (2539) ได้เสนอการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

เป้าหมายของโปรแกรม เพื่อให้ นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ ใน 2 ระดับ คือ การอ่านตามตัวอักษร และการอ่านตีความ

ลักษณะของโปรแกรม จัดเป็นโปรแกรมเสริมหลักสูตร ในช่วงเวลาซ่อมเสริม สัปดาห์ละ 5 วัน (วันจันทร์-วันศุกร์) เวลา 14.45 - 15.45 น.

เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทุกระดับความสามารถ ที่ได้รับการสุ่มแบบแยกประเภท และสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม

การจัดการเรียนการสอน ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ชี้นำกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งใช้ขั้นตอนของกิจกรรมที่นำการคิดในการอ่าน (ขั้นคาดคะเน ขั้นอ่าน ขั้นตรวจสอบ) ขั้นสรุป เนื้อหาที่ใช้ในแผนการสอนเป็นนิทาน ที่ผ่านการคัดเลือกให้เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ และ ความสนใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การประเมินผลโปรแกรม ประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมจากคะแนนทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

รัตนา ศิริพานิช (2507) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยกลางในจังหวัดพระนคร และภาษามลายู ใน จังหวัดปัตตานี โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความแตกต่างทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 ภาค พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดพระนครและปัตตานี ทั้งนักเรียนหญิงและ นักเรียน ชาย มีความเข้าใจในการฟังภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

ศศิธร ชันดิธรางกูร (2520) ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการของความสามารถในการฟัง และ ความสามารถในการอ่านของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษา พัฒนาการของความสามารถในการฟังและอ่าน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างการฟังและการ อ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5, 6 และ 7 พบว่า พัฒนาการของความสามารถในการฟัง เพิ่มขึ้นตามลำดับชั้น โดยมีอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นเท่ากันในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ส่วนใน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นน้อยลง ในด้านความสามารถในการอ่านมี พัฒนาการเพิ่มขึ้นตามลำดับชั้น และมีความแตกต่างในความสามารถในการอ่านของชั้นประถม ศึกษปีที่ 4 และ 5 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศที่มีผลต่อ การฟังในทุกๆระดับชั้น และพบว่าความสามารถในการฟังของนักเรียนในทุกๆระดับชั้นมีความ สัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน

พรทิพย์ นุชรานวงศ์ (2522) ได้สร้างแบบฝึกทักษะการฟัง สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 1 เนื้อหาของแบบฝึกประกอบด้วย การจำแนกเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง ความเข้าใจ ศัพท์ ความเข้าใจเรื่อง จำนวน 14 แบบฝึก นำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 1 จำนวน 40 คน โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เมื่อนำคะแนนมาเปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังก่อนและหลังการใช้แบบฝึก ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการฟังหลังใช้ แบบฝึกสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ในการฟังก่อนใช้แบบฝึก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

กาญจนา เสริมสุข (2523) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก จังหวัดพระนคร โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนคาทอลิก รวม 8 โรงเรียน จำนวน 120 คน ข้อทดสอบในการฟังเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 120 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

คือ วัดความสามารถในการฟังเสียงสระและเสียงพยัญชนะในคำ เสียงเน้นหนักในคำและประโยค และระดับเสียงสูงต่ำในประโยค ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองประเภท ไม่มีความแตกต่างกัน

ศิริกุล ว่องวิจิตรศิลป์ (2525) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนประชาภิบาล ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกับไม่ใช้แบบฝึก ผู้วิจัย ได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แบบฝึก เนื้อหาของแบบฝึกประกอบด้วย การจำแนกเสียง ความเข้าใจคำและประโยค ความเข้าใจ เนื้อเรื่อง มีกลุ่มตัวอย่าง 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน โดยทดลองสอนเอง ทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง กลุ่มควบคุมไม่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการฟังของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สุจิตรา ศรีนวล (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยสร้างแบบฝึกจำนวน 14 แบบฝึก และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการฟังของนักเรียนที่ได้รับการฝึกกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะการฟัง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 25 คน ดำเนินการสอนเองทั้ง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลองใช้แบบฝึกทักษะการฟัง กลุ่มควบคุมไม่ใช้แบบฝึกทักษะการฟัง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นที นิยม (2527) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการฟังภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้และไม่ใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง โดยสร้างแบบฝึก 12 แบบฝึก กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน และดำเนินการทดลองสอนเองทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการฟัง กลุ่มควบคุมสอนโดยไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถทางการฟังสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทรีย์ วัฒนจินดาพร (2527) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลของการใช้คำถามก่อน หลัง และระหว่างการอ่าน ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2526 โรงเรียนวัดราชโอรส จำนวน 120 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆละ 40 คน ผลการวิจัย ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับคำถามก่อนการอ่าน หลังการอ่าน และระหว่างการอ่าน มีความเข้าใจใน ภาษาอังกฤษ รวมทั้งฉบับไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ เสนอแนะว่า ในการให้นักเรียนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เช่น ในการอ่านหนังสือนอก เวลา ครูควรจะให้ให้นักเรียนได้รับคำถามประกอบการอ่านด้วย เพราะคำถามสามารถช่วยให้นักเรียน เรียนรู้เนื้อหาได้ทั้งที่ตรงกับคำถาม และไม่ตรงกับคำถาม นอกจากนั้น คำถามยังมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) และช่วยลำดับเหตุการณ์ (Sequencing) ของเรื่องที่อ่าน อีกด้วย

กมลทิพย์ เศวตมาลย์(2530) ทำการวิจัย เรื่องระดับความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อศึกษาระดับความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับนี้ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบวัดความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษแบบเลือกตอบขึ้น 1ฉบับ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของแบบสอบ ให้สอดคล้องกับระดับการฟังภาษาต่างประเทศ 5 ระดับ ของวาเล็ทท์ และ ดิสสิค (Valette and Disick,1972) ผู้วิจัยนำแบบสอบไปทดสอบกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 1440 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความสามารถด้านการฟังภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ 15 คะแนน ของระดับทักษะกลไก และระดับความรู้ ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถ ด้านการฟังภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ 15 คะแนน ของระดับทักษะกลไก ระดับความรู้ และระดับถ่ายโอน และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้ง 3 ชั้น จะเรียงลำดับกันไปตามระดับชั้น โดยนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้คะแนนเฉลี่ยมากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นพดล ปุชฺประเสริฐ (2533) ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการอภิปรายและการทำแผนผังสรุป โยงเรื่องที่อ่าน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่อง ที่อ่าน ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนด้วยการอภิปราย ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความ

เข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริกุล ปิยานุกูล (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทย อย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน กลุ่มควบคุม 40 คน ทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบทดสอบก่อนการทดลอง แล้วจึงดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองใช้แบบฝึกทักษะการฟังภาษาไทย อย่างมีวิจารณญาณ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ใช้แบบฝึกทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

คาลเวย์ (Calway, 1963) ทำการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟัง และการอ่านของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 6 ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฟังและการอ่านของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 6 เท่ากับ .55 และ .71 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่า การฟังมีความสัมพันธ์กับการอ่าน สิ่งสำคัญที่พบคือนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง มีความสามารถทางการฟังไม่แตกต่างกัน แสดงว่าเพศไม่มีอิทธิพล ต่อการฟัง

ฟอว์เซ็ทท์ (Fawcette, 1965) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของการฝึกฟังที่มีต่อทักษะการฟัง ของนักเรียนในระดับกลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในระดับ 4, 5 และ 6 ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกฟัง จะมีพัฒนาการดีขึ้นกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก การฟังเป็นทักษะที่ครูสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ด้วยการสอน นอกจากนี้ความสามารถทางการ ฟัง มีความสัมพันธ์กับหลายสาขาวิชา นักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่มีความแตกต่างกันในด้าน ความสามารถทางการฟัง แต่การอ่านเอาเรื่องมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการฟัง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

คอนดอน (Condon, 1965) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถ ในการฟังสูง และนักเรียนที่มีความสามารถในการฟังต่ำ จำนวน 770 คน ซึ่งกำลังเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1,3 และ 5 พบว่าคะแนนความสามารถในการฟังของนักเรียนโดยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 และ 5 ตามลำดับ ซึ่งทำให้เชื่อได้ว่า นักเรียนสามารถฟังได้ดีขึ้น เมื่อระดับวุฒิภาวะสูงขึ้น

เลกกี้ (Legge,1967) ทำการศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนระดับเกรดกลางๆ ซึ่งแบ่งประเภทตามระดับสติปัญญา ผลสัมฤทธิ์ และเพศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของเด็กในระดับเกรดกลาง ๆ พบว่า ความสามารถในการฟังของเด็กชายและเด็กหญิงทุกระดับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

แคคคาโว (Caccavo,1969) ทำการศึกษาเรื่องระดับความเข้าใจการฟังเรื่องที่แต่งขึ้นอ่านอย่างไม่เป็นแบบแผน ซึ่งใช้เป็นตัวทำนายสติปัญญาของเด็กระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงระดับความเข้าใจในการฟังเรื่อง ว่าจะสามารถใช้เป็นตัวทำนายสติปัญญาของเด็กเกรด 1, 3 และ 5 ได้ดีแค่ไหน พบว่าในส่วนที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างเพศนั้น นักเรียนทุกชั้นไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิงในเรื่องความเข้าใจในการฟัง

เดอเวล (Durrel,1969) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจในการฟังและการอ่านคำศัพท์ พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งแต่ระดับที่ 1 ถึงระดับที่ 5 ในมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ มีความเข้าใจในการฟังข้อความที่มีขนาดยาว ดีกว่าความเข้าใจในการอ่าน แต่เมื่อขึ้นมาถึงระดับที่ 6 จะเป็นระยะเวลาที่ความเข้าใจในการอ่านจะรุดหน้ากว่าความเข้าใจในการฟัง นอกจากนี้นักเรียนระดับประถมศึกษาทุกชั้น สามารถฟังคำศัพท์ได้เข้าใจมากกว่าการอ่านคำศัพท์ แต่ความสามารถทั้ง 2 ประการจะเท่ากัน เมื่อนักเรียนถึงระดับ 8

แกรนยิก (Kranjik,1972) ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างและประเมินผลกลวิธีการสอนทักษะการฟังที่ได้รับการเลือกสรรไว้ สำหรับนักเรียนเกรด 1 ที่ยังไม่เคยฝึกทักษะการฟังมาก่อน ทักษะการฟังที่ได้รับการฝึก คือ การทำตามคำสั่ง การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การฟังเพื่อเก็บรายละเอียดการทดลองทำโดย แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามกลวิธีของครูกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนโดยใช้เทปเสียง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนทักษะการฟังอย่างเป็นทางการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักเรียนเกรด 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 จากโรงเรียนในชุมชนที่มีรายได้ปานกลางแห่งหนึ่ง จำนวน 155 คน นักเรียน ทุกคนต้องเคย

เรียนในระดับอนุบาลมาก่อนและต้องไม่มีปัญหาในการได้ยินเสียง ก่อนการทดลองมีการทดสอบความสามารถทางสมอง และทดสอบความเข้าใจในการฟัง หลังการทดลองนักเรียน ได้รับการทดสอบความเข้าใจในการฟัง ด้วยข้อสอบชุดเดิมอีกครั้งหนึ่ง การทดลองใช้เวลา 4 สัปดาห์ มีกิจกรรมการฟัง 20 กิจกรรม และครูผู้สอนเป็นครูที่สอนปกติในโรงเรียน การทดลองสอนการฟังถือเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษา แบบฝึกการฟังของนักเรียนกลุ่มที่เรียนการฟังจากเครื่องบันทึกเสียง ได้รับการบันทึกไว้ในเครื่องบันทึกเสียงทั้งหมดแล้วนำมาเปิดให้นักเรียนฟัง นักเรียนฟังโดยใช้หูฟังและเขียนตอบลงในกระดาษคำตอบที่ทำขึ้นเป็นพิเศษและปากกาทำขึ้นเป็นพิเศษด้วย ถ้านักเรียนตอบถูกจะมีภาพปรากฏบนกระดาษคำตอบ ถ้าตอบผิดจะไม่มี และนักเรียนได้รับการกระตุ้นให้พยายามตอบให้ถูก กลุ่มที่ฝึกการฟังจากครูก็เป็นแบบเรียนที่เหมือนกัน ต่างกันที่ครูเป็นผู้อ่านให้นักเรียนฟัง แล้วตอบคำถามลงในกระดาษคำตอบ แล้วครูเฉลยโดยฉายคำตอบผ่านเครื่องฉายข้ามศีรษะ กลุ่มควบคุมไม่ได้ฝึกทักษะการฟังด้วยกลวิธีใดเลย แต่ก็ได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความเข้าใจในการฟังระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม กับกลุ่มควบคุม และไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านความเข้าใจในการฟังระหว่างนักเรียนที่ฝึกฟังจากเครื่องบันทึกเสียงและฝึกการฟังจากครู ผลการวิจัยพบว่า การสอนทักษะการฟังโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง ไม่ได้มีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนทักษะการฟังที่ครูเป็นผู้สอนเอง

เลวิน และฮอว์กิน (Levin and Hawkins, 1974) ทำการศึกษาผลของจินตภาพที่มีต่อการอ่านและการฟัง โดยทดลองกับนักเรียนเกรด 4 จำนวน 48 คน โดยการสร้างเนื้อหา 2 เรื่อง เรื่องละ 10 ประโยค แต่ละประโยคจะถูกพิมพ์ลงบนบัตรคำ ขนาด 5X8 นิ้ว เนื้อหาแต่ละเรื่องจะถูกสร้างเป็นคำถาม คำถามแต่ละคำถามจะพิมพ์ลงไปในบัตร 1 คำถามต่อ 1 บัตร การใช้คำถามกับนักเรียน ใช้วิธีการสุ่มบัตรโดยการสับเปลี่ยนบัตร การทดลองแบ่งออกเป็น 2 เงื่อนไข เงื่อนไขแรกเกี่ยวกับการเรียนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเรียนโดยการอ่าน และอีกกลุ่มหนึ่งเรียนโดยการฟัง เงื่อนไขที่สอง เกี่ยวกับการสอน แบ่งออกเป็นการเรียนตามปกติกับการจินตภาพ หลังจากนั้นแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ตามเงื่อนไขของการเรียนการสอน หลังจากนั้นนักเรียนจะถูกกำหนดให้อ่านหรือฟังตามเงื่อนไข นักเรียนในกลุ่มจินตภาพที่เรียนจากทั้งการอ่านและการฟังจะได้รับการสอนให้สร้างภาพในใจเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ยิน นักเรียนทุกคนก่อนที่จะมีการเรียนจะได้เรียนและตอบคำถามจากประโยคฝึกหัด นักเรียนในกลุ่มเรียนโดยการอ่านจะอ่านประโยคนานเท่าใดก็ได้ตามที่ต้องการ แต่ในกลุ่มที่เรียนโดยการฟัง จะไม่

มีการทบทวนหรือย้อนกลับไปฟังใหม่ โดยจะได้รับฟังเนื้อหาจากเครื่องบันทึกเสียง เมื่อเรียนจบแล้ว นักเรียนจะต้องตอบคำถามด้วยปากเปล่า จำนวน 10 คำถามทันที จากผลการวิจัย ปรากฏว่าการเรียนโดยการใช้จินตภาพ ดีกว่าการสอนตามปกติ และการเรียนโดยการใช้จินตภาพในขณะที่ฟัง จะมีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้จินตภาพในขณะที่มีการอ่าน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะการสร้างจินตภาพในขณะที่อ่านกับขบวนการแปรภาพ (Visual-processing system) ที่จะต้องสร้างภาพในขณะที่อ่านเหมือนกันทั้งสองขบวนการนี้ จะใช้ระบบการสร้างภาพเหมือนกัน ดังนั้นขบวนการทั้งสองจะขัดแย้งและรบกวนกัน ทำให้การสร้างภาพทำได้ยากกว่า ซึ่งต่างจากการฟัง ซึ่งมีระบบต่างกันจึงทำให้ การเรียนรู้โดยการฟังสูงกว่าการอ่าน

สติค และคณะ (Sticht et.al.,1975) ได้ทำการศึกษาว่า เด็กในแต่ละระดับชั้นประถมศึกษา เข้าใจข่าวสารจากร้อยแก้วโดยการฟังและการอ่านอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาหลายแบบพบว่า เด็กในระดับเกรด 3 ไม่สามารถเข้าใจข่าวสารจากการอ่านได้ดีเท่ากับการฟัง และพบว่าการเสนอร้อยแก้วโดยการฟังดีกว่าการอ่านนั้นเป็นพัฒนาการที่ค่อยๆลดลงตามอายุหรือชั้นเรียนของผู้เรียน และการเสนอร้อยแก้วโดยการอ่านดีกว่าการฟังนั้น เป็นพัฒนาการที่ค่อยๆเพิ่มขึ้นหรือสัมพันธ์กันในทางบวกกับอายุของผู้เรียน โดยเริ่มพัฒนาการหลังจากชั้นเกรด 3 และกล่าวว่าการเรียนรู้จากร้อยแก้วโดยการฟังและการอ่านจะดีเท่ากัน อาจต้องใช้เวลาในระบบโรงเรียนนานถึง 7 ปี และพัฒนาการของการฟังจะดีเท่ากับการอ่าน จะเริ่มขึ้นหลังจากเด็กเรียนอยู่ในเกรด 5 และเป็นพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ชิมรอน (Shimron,1976) ทำการศึกษาเรื่องจินตภาพและความเข้าใจเนื้อหาร้อยแก้วของเด็กประถมศึกษา กับเด็กในระดับเกรด 1 และ 4 โดยการเสนอร้อยแก้วผ่านการฟัง โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มจินตภาพขณะฟังเรื่อง กลุ่มรูปภาพที่มีโครงสร้างไม่ครบขณะฟังเรื่อง กลุ่มรูปภาพขณะฟังเรื่อง และกลุ่มควบคุมซึ่งมีการฟังร้อยแก้วอย่างเดียว ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนเกรด 1 และเกรด 4 ที่เรียนจากการใช้ภาพ สามารถตอบคำถามได้มากกว่ากลุ่มควบคุม นักเรียนเกรด 4 กลุ่มที่ใช้จินตภาพ ทำคะแนนได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม แต่ในระดับเกรด 1 ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ใช้จินตภาพกับกลุ่มควบคุม

บาร์คเคอร์ (Barker,1978) ได้ทำการศึกษาผลของการสอนฟังที่มีต่อคะแนนทดสอบการฟัง โดยได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 185 คน นักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 176 คน โดยแบ่งนักเรียนทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม 1 เป็นกลุ่มที่มีการสอนฟังโดยตรง กลุ่ม 2 สอนการฟังโดยผสมปนเปกับการสอนทักษะอื่นๆ กลุ่มสุดท้ายไม่มีการสอนฟังเลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนฟังโดยตรงและโดยทางอ้อมจะได้คะแนนทดสอบการฟังสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนฟังอย่างมีนัยสำคัญ

เวเนอร์ (Weiner, 1978) ได้ศึกษาเรื่องผลของการฝึกในการตั้งคำถาม และการตั้งคำถามของนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน โดยทดลองให้นักเรียนเกรด 6 ในสปริงฟีลด์ โอเรกอนถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ย่านโดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจากแบบทดสอบเลือกตอบ และให้เขียนเรียงความ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนและฝึกให้ใช้คำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ย่าน ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้มีการฝึก แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับนั้น การตั้งคำถามมีผลต่อการเขียนเรียงความมากกว่าแบบเลือกตอบ

แอนเดอร์ และ แอนเดอร์สัน (Andre and Anderson, 1978) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและการประเมินผลกลวิธีการศึกษาด้วยตนเอง โดยทำการทดสอบประสิทธิภาพของการที่ให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาอ่านเรื่อง และตั้งคำถามเองในขณะที่อ่านเรื่องอยู่นั้น พบว่า การตั้งคำถามเองในระหว่างการอ่านเรื่องนั้นช่วยทำให้คะแนน หรือผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนสูงขึ้น โดยเฉพาะในข้อคำถามที่ตรงกันกับคำถามที่ผู้เรียนตั้งขึ้นเองด้วย

อัลเวอร์แมน (Alverman, 1982) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับแผนภูมิประกอบการอ่าน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยการใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน จะระลึกใจความสำคัญได้มากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน โดยนักเรียนที่เรียนเสริมด้วยการใช้แผนภูมิประกอบการอ่านจะสามารถระลึกเรื่องที่ย่านได้ถึงร้อยละ 73 ส่วนที่ไม่ใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน จะสามารถระลึกเรื่องที่ย่านได้เพียงร้อยละ 57

โจนส์ (Jones, 1984) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าผลของการใช้แผนภูมิประกอบการอ่านที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ และความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับ 5 จำนวน 120 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน กลุ่มแรก เรียนโดยใช้แผนภูมิประกอบการอ่าน อีกกลุ่มหนึ่ง เรียนโดยใช้วิธีสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการ

อ่าน ผลการวิจัยสรุปว่า การสอนโดยใช้แผนภูมิประกอบการอ่านมีผลทำให้การเรียนรู้คำศัพท์และความเข้าใจในบทอ่านชนิดเล่าเรื่องดีขึ้น

พาลินสการ์ และบราวน์ (Palinscar and Brown ,1984) ได้ศึกษาผลการสอนนักเรียนชั้นมัธยมที่เรียนไม่เก่ง ให้รู้จักใช้กลวิธีมี 4 ชนิด ได้แก่ การสรุป (summarizing) การตั้งคำถาม (questioning) การคาดคะเนหรือการเดา (predicting) การทำความเข้าใจ (clarifying) ในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนนั้น นักเรียนจะหัดตั้งคำถาม สรุป เดา และทำความเข้าใจกับคำ หรือแนวความคิดที่ซับซ้อน ทั้งครูและนักเรียนจะพูดคุยกันเกี่ยวกับเนื้อหา (content) และพูดถึงประโยชน์ของกลวิธีที่กำลังใช้ เพื่อความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนโดยใช้กลวิธีดังกล่าว สามารถปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นในด้านความสามารถในการตอบคำถามวัดความเข้าใจในการอ่าน และสามารถใช้กลวิธีเหล่านี้ไปประยุกต์อ้างอิงสู่บทเรียนอื่นๆได้

พิตเทิลแมน เลวิน และจอห์นสัน (Pittleman ,Levin and Johnson,1985) ได้ทำการศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนระดับ 6 จำนวน 80 คน ที่มีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำ โดยใช้แผนผังสรุปโยงเรื่องกับนักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เรียนเป็นกลุ่มเล็ก และกลุ่มที่เรียนคละกันกับนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงกว่านักเรียนในชั้นเรียนปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของกลุ่มการเรียนไม่มีผลต่อการเรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้แผนผังสรุปโยงเรื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ที่เรียนโดยใช้แผนผังสรุปโยงเรื่อง ได้คะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เรียนโดยใช้แผนผังสรุปโยงเรื่องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

อัลเวอร์แมน บูธบี และ วูล์ฟ (Alvermann ,Boothby and Wolfe,1988) ได้ทำการศึกษาความสามารถในการจำใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านมาแล้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 4 จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน กลุ่มแรกเรียนโดยใช้แผนผังสรุปโยงเรื่อง เป็นเวลา 14 วัน กลุ่มที่ 2 เรียนโดยใช้วิธีเดียวกับกลุ่มแรก แต่ใช้เวลา 7 วัน กลุ่มที่ 3 ไม่ได้เรียนโดยใช้แผนผังสรุปโยงเรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบวัดความจำในเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยแผนผังสรุปโยงเรื่อง เป็นเวลา 14 วัน สามารถจำและถ่ายทอดใจความสำคัญในเรื่องที่อ่านมาแล้วได้มากกว่าอีก 2 กลุ่ม

คิง (King,1989 อ้างถึงใน งามตา กมลวรรณ, 2537) ได้ศึกษากลวิธีการถามตนเองที่มีลักษณะเป็น Metacognition เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการฟังบรรยาย ผู้รับการทดลองเป็นเด็ก ระดับ 9 จำนวน 59 คน แบ่งเงื่อนไขการศึกษาออกเป็น 4 เงื่อนไข คือ

กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกการตั้งคำถามสำหรับตนเอง ในระหว่างการฟังบรรยายและหลังจากการฟังบรรยาย ให้เด็กใช้คำถามของตนเองในการถามและตอบคำถามซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม

กลุ่มที่ 2 ใช้การถามตนเอง ในระหว่างการฟังบรรยาย และตอบคำถามตนเอง

กลุ่มที่ 3 อภิปรายข้อมูลการบรรยายในกลุ่มย่อย

กลุ่มที่ 4 ทบทวนข้อมูลการบรรยายอย่างเป็นอิสระ

ทั้ง 4 เงื่อนไข มีการควบคุมสภาพการณ์ก่อนการทดลอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในการฟังบรรยายมากกว่ากลุ่มที่ 3 และกลุ่มที่ 4 นอกจากนี้ King ได้สรุปว่ากลวิธีการถามตนเอง สามารถพัฒนาความเข้าใจในการฟังบรรยายของเด็กมัธยม เด็กนักเรียนสามารถใช้กลวิธีเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น กลวิธีการถามตนเองสามารถที่จะนำไปใช้ในการสอน และสามารถเข้ากับสภาพการณ์ภายในห้องเรียน